

ABONAMENTUL:

Pe un an . . . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.—
Pe 3 luni . . . 7.—
Pe o lună . . . 2-40

Pentru România și
străinătate:

Pe un an . . . 40.— franci

Telefon
pentru oraș și interurban
Nr. 759.

REDACTIA
și ADMINISTRAȚIA:
Strada Zrinyi Nrul 1 a.

INSERTIUNILE
se primesc la adminis-
trație.

Mulțămite publice și Loc
deschis costă șirul 20 fil.

Manuscrisurile nu se in-
napoiază.

ROMÂNUL

In lumină străină

Convorbiri cu „personajii marcante”, al căror nume însă „nu sunt autorizate să-l dea”, au multe, ziare, de multeori, pentru a mai varia felul de prezentare al vederilor pe cari țin să le propage și să le vulgarizeze. O astfel de convorbire a avut nu de mult și un corespondent ocazional al ziarului guvernamental unguresc „Pester Lloyd” cu un „bărbat de stat din cei mai de frunte ai Germaniei” și care, „poate va fi chemat în curând să joace un rol de conducător” în politica imperiului vecin.. Conform rețetei binecunoscute, nu face nici acest nenumit marcant bărbat de stat, de cât să abundeze în sensul vederilor pe cari le reprezintă în Ungaria guvernamentalul unguresc scris în limba germană, ba chiar să-i facă și o mică reclamă negustorească gratuită... (Că: Din „Pester Lloyd” se documentează cercurile politice din Germania cu privire la afacerile din Ungaria, fiindcă din nenorocire limba maghiară nu le este cunoscută, iar alt ziar din Ungaria nu citește, — etc.)... Ziarul care-și tipărește aceste laude este încă modest, căci marcantul bărbat de stat (?) neputând fi chemat drept mărturie, nimica n'ar fi putut împiedeca, evident o reclamă și mai dela toartă... Dar acestea le observăm numai în treacăt.

Cele ce vrea să ne spună ziarul guvernamental unguresc prin graiul fruntașului om politic german X, sunt mai multe, și de un interes nu tocmai egal, cel puțin

pentru noi nu. Astfel ne face cunoscut, că actuala obstrucție din camera ungurească este condamnabilă, dar că probabil ea nu va mai dura mult, căci nu găsește răsunet în țară; că dacă acuma s'ar dizolva parlamentul și s'ar face noi alegeri, obstructorii n'ar mai pătrunde în cameră, fiind lucru știut că, dacă ar fi vrut d. Khuen-Héderváry ar fi putut face să nu fie ales niciunul din matadorii actualei opoziții; că pretențiile opoziției cu privire la armată sunt lucruri de a treia însemnătate; că n'ar fi cu cale să se dea drept de vot tuturor analfabeților, etc.

Toate acestea fiind păreri și constatări culese din însăși comoara de informațiuni a ziarului „Pester Lloyd”, nu e decât firesc ca să sune astfel, ca tot atâtea extrase din propriile articole de fond din zilele acestea. Dar mai sunt și alte reflexiuni, cari fiind mai hazardate față de șovinismul terorist maghiar, erau și mai mult indicate să fie aruncate în spinarea și pe răspunderea unui om politic străin: De pildă afirmarea că maghiarii ar avea interesul să-și caute în germani punctul de sprijin față de amenințarea cercului slav care îi strânge și pe unii și pe alții, de aceea s'ar cuveni ca Ungaria să trăiască în bună și pe veci nedesfăcută căsnicie cu Austria, fără de care n'ar putea să existe; apoi constatarea că ungurii, prin exagerarea preocupărilor politice, neglijează prea mult preocuparea de munca obștească, și prin aceasta strică foarte mult reputațiunii țării în străinătate.

O observare interesantă mai este, că ungurii n'ar avea absolut nici un motiv să fie nemulțumiți cu politica externă a mo-

narhiei, dimpotrivă: deoarece cei mai mulți ambasadori ai Austro-Ungariei sunt maghiari, situațiile cele mai importante în diplomație sunt ocupate de unguri, — și în Germania s'ar produce o uimire dacă vreun urmaș al conților Széchenyi, Károlyi, Szögyény, ar fi să fie un austriac.

Încă un motiv pentru a se condamna agitațiile și procedările celor cu „postulatele naționale”, cari țin în loc activitatea parlamentară și fac numai rău țării.

Dar pe noi mai mult decât toate declarațiile și reflexiunile diplomatului german, garantate de corespondentul ocazional al ziarului „Pester Lloyd”, ne interesează acelea cari se refer la chestiunea naționalităților.

Iată-le textul: „Germania oficială n'a luat niciodată cunoștință despre plângerile naționalităților din Ungaria, deși asemenea plângeri găsesc lesne ecou în publicul și în presa germană, și deși un ziar german a declarat acum câțiva ani războiu Ungariei pentru liberarea robilor germani suferind de prea multă bună stare. Cât zgomot s'a făcut și din pricina legii învățământului primar popular! Abia s'a putut potoli cu liniștirea că acea lege nu va fi nimic altceva decât legea noastră pentru deposedarea silită, de care s'au speriat așa de mult polonii.

Noi știm foarte exact cum stă treaba la d-voastră cu chestiunea naționalităților, și nu ne batem capul cu cei de aceeaș rassă cu noi, ci ne bucurăm dacă, pe lângă cultivarea limbii lor materne, rămân buni cetățeni unguri...

Ziarele pot scrie ce voiesc, — dar

Cântecul morții

„Lazăr, prietenul nostru, a adormit; iar Eu merg să-l deștept. Atunci zis-au ucenicii Lui: Doamne, de ce adormit îi va fi bine. — Dar Iesus despre moartea lui vorbia; iar lor li-se părea că vorbește despre dormirea somnului”. — (Ev. dela Ioan, cap. XI, st. 11—13).

Vistier al lacrimilor
Strânse'n aprigă durere,
Dorul mântuirii-adie
Din prea tainice unghere —

Toate tac în jurul vetrei
Lângă care șezi pe gânduri,
Chipuri prinse'n legea vremii
Pier cu 'ncețul, rânduri-rânduri:

Ca un vis s'arată vieța
Ta și-a lor, ca o nălucă,
Flori ce s'au deschis 'namurguri
Iar spre zori doar se usucă — —

În cucernică tăcere,
Ca din taine, se desfac
Dragile făpturi ce'n mreja
Visurilor nu mai zac:

Vezi din dragostea curată,
Din tăcute suferinți,

Cum s'au limpezit d'apururi
Ochii lor miloși și sfinți!

Ca în zile fără teamă,
Fără nepăsări și sfadă,
Ei s'apropie s'aducă
Grijei tale o dovadă

Buzele duios le mișcă,
Mân'a mângâieri se'ntinde,
Iar din ei, ca o lumină,
Vieța ceea se desprinde.

Și din slava depărtată
Se îngână 'n chip de șoapte
Glas cântând parcă din faptul
Zilei printr'un miez de noapte.

Mintea ta, care cuprinse
Sfaturi măndre și'ndrăznețe,
În zadar se 'ncearcă rostul
Astui cântec să-l învețe:

Tot ce s'a cântat pe lume
În măestre-alcătuirii
Fost-a o mireasmă slabă
Florii-acești din peste firii!

Cu văzduhul fără neguri,
Ce cuprinde sori și stele,
Sufletul ți-se pătrunde
Lin de viersurile acele. —

Grija marginilor piere,
Piere chinul căutării —
Tu te simți așa aproape
De izvoarele cântării.

Dar abea i-ai prins de veste,
Și 'n tăcere s'a perdut:
Chiar asemeni lumii acestei
Cu-al ei tainic 'nceput.

Chiar asemeni lumii acestei
Cu sfârșitul ei, pe care
Mulți l'inchipuesc în grabă
Din păgână nerăbdare.

Vistier al lacrimilor
Celor rescumpărătoare
De crâiasca fericire
Ne'mplinită-aci sub soare,

Dorul mântuirii-adie
Din unghere necuprinse,
Aprinzând în suflet rosturi
Năbușite dar ne'vinse.

Iar tu șezi ca'n preajma vetrei,
Sigur, parcă 'n țări străine,
Simți cum se'nserază, somnul
Se apropie de tine;

Până nu se pierde știrea
Tihnei ce te'nvăluște,

veți fi observat că de câtva timp au încetat aproape cu totul de a se mai ocupa de afacerile din Ungaria...

Este evident și aci, că toate acestea sunt vorbite pare-că anume din însuși sufletul și cugetarea însăși a „isvorului de informațiuni” lăudat de omul politic german sfios de a-și da numele în vileag. Totuși, ele pot să ne servească și nouă drept un mare învățământ vrednic de adâncit cu toată serioșitatea ce comportă și de urmat în concluziunile firești ce ne impune. Acest învățământ, pe care-l vedem noi și la care probabil *Pester Lloyd* nu s'a gândit, că: așadar facem prea puțin noi, naționalitățile nemaghiare, pentru ca să silim, nu numai opinia publică din Germania și de aiurea, dar și cercurile oficiale, ca să le pese mai mult, ca să ia cunoștință mai atentă, despre dreptele noastre plângeri. În adevăr, din moment ce ni se spune că acele cercuri iau notă, se interesează de aproape, de pretențiile maghiare, deja realizate sau încă nu, — pentru ce n'am aștepta și n'am cere, ca să se intereseze și să ia notă și de gravaminele noastre?

Dacă „Germania oficială” face una și nu face alta, nu poate fi, bineînțeles, decât din cauză că maghiarii s'au priceput mai bine, până astăzi, să se vâre în ochii lumii, să se impună ca element de care trebuie să se ție seamă, să forțeze interesarea vecinătăților sau chiar a depărtărilor. Ei bine, avem aci o pildă despre ceea ce trebuie să facem și noi, căci în definitiv suntem și noi un popor, lăsat de Dumnezeu pe lumea aceasta cu drepturi de viață ca oriicare altul, și deci și cu tot dreptul de a pretinde la interesarea, la pasarea altora, cu același titlu ca și oricare altă nație din cuprinsul hotarelor acestui stat Polietnic în care trăim.

Acest învățământ merită să fie adâncit mai de aproape, — va fi bine ca el să formeze punctul de plecare al unor preocupări mai cu dinadinsul de cele multe ce mai avem încă de făcut noi naționalitățile, ca să ne apărăm de primejdia d'a fi nesocotite și date la o parte ca niște cantități negliabile în politica generală europeană.

Glas cântând par'că din miezul
Noptei întru tine crește,

Ca din depărtări uitate
Din acea a lumii zări.
Ca la leagăn altădată
Ale mamei desmierdări —

Iar un glas fără de seamă,
Milostiv cum nu mai este,
Îți îngână-adânc în suflet
Mult izbăvitoare veste :

„Nu te da în grija minței,
„Lasă versul să te-alinte!
„Ca și începutul lumii
„Începutul lui nu minte.

„Însuși le-i cânta odată,
„Cum l-auzi, pân' la sfârșit,
„Cântecul vieții vecinici
„Necuprins, dar împlinit!

„L-ei cânta cu toți, pe cari
„Dorul tău adânc îi cată,
„Căror somnul de pe urmă
„Ține geana 'ngreuiată;

„L-ei cânta în fața celui
„Ce, din câți au adormit,
„Singur biruit-a dorul
„Ne-ausitului sfârșit!”

Ioan Prăjmatic.

Zborul lui Vlaicu în Brașov

Brașov, 1 oct. 1911.

Des de dimineață timpul era posomorit. Românii brașoveni toți au avut o noapte rea. Așteptaseră cu dor și cu drag pe iubitul nostru Vlaicu și se îngrijoraseră cu toții, că timpul nefavorabil îi va sădărnică zborul. Toate erau pregătite și nădăjduam, că doar la Brașov genialul nostru inventator va fi mai norocos.

Cerul a fost însă posomorit și ieri și astăzi toată ziua. Brașovul învăluit în umbra norilor triști și umezi. Ploaie totuș n'a fost, dar de azi des-de-dimineață bate un vânt năpraznic, uricios și rece.

Cine va zbura pe așa vreme? Și cine ar avea inima, să ceară primejduirea vieții dela mândria noastră, dela iubitul nostru? Mulțimea nici n'a crezut că Vlaicu va zbura. Astfel cei mai mulți au stat pe acasă, au umplut casele și cafenelele și s'au pus la tabietul Duminecii.

Cu toate acestea pela orele 4 și jum. se adunase puțină lume la Stupini. Erau cam la vre'o 4—5000 de oameni. Și aceștia triști și posomoriti. Veniseră mai mult poate din iubire pentru Vlaicu, decât de dorul de a-l vedea zburând. Mulți siceau cătră prieteni lui mai deaproape să nu-l lase să zboare. Vieța lui ne este scumpă tuturor.

La orele 5 aeroplanul se afla încă în hangar. Câteva minute după 5 însă l-au scos și l-au așezat în fața vântului. Vlaicu s'a așezat în nacelă. Era și dânsul indispus. Avea însă hotărîrea fermă că va zbura, măcar să-și piardă și vieța.

Cu nici un preț nu voia să se deie învins de vânt. Sub cărmuirea lui energică libelula pornește. Acuș se urcă, acuș se coboară iar pe pământ apăsată de vânt. În sfârșit aparatul ia un avânt puternic, se ridică cu înțeleală la vre'o 100 de metri și zboară împotriva puternicului vânt vre'o 3 minute parcurgând o distanță de vre'o 3 kilometri. Aterizarea s'a făcut frumos. Vântul a deteriorat roțile de rulare, mai ales roata stângă și o parte neînsemnată a cârmei laterale. Vlaicu a rămas nevătămat.

Publicul i-a făcut aviatorului român mari ovățiuni. Toți își dădeau sincere silințe să-l mângâie, să-l îmbărbăteze. Dar toate au fost sădărnicie. Impotrivirea atât de îndărătnică a vântului l-a măhnit adânc.

Zicea, că în toamna asta nici n'o să mai zboare de loc. A renunțat și la zborul dela Orăștie și a dispus, ca aparatul să fie transportat la București.

Publicul a fost în marea majoritate românii, străini au fost foarte puțini. Cu atât mai mare a fost însă însuflețirea românilor adunați în jurul iubitelui lor frate. Ordinea a fost exemplară, așa că poliția și ambulanța n'a avut nimic de lucru.

Din cele experiate la Sibiu și la Brașov cu prilejul zborului genialului român putem să ne convingem din nou, că n'avem să așteptăm sprijinul nimănui pentru înaintarea noastră, ci trebuie să ne pătrundem tot mai mult de adevărul doririi: prin noi înșine.

Când vom trage însă toate consecințele acestui cuvânt?

Din Bucovina*)

Catastrofa economică a băncilor sătești

Ceeace s'a spus în unele ziare și s'a bănuie de unii oameni cinștiți și cu dragoste de neam s'a întâmplat. Centrala băncilor sătești, inima organizației economice a poporului român din Bucovina, se află în cea mai grea criză și ne amenință cu o catastrofă economică. Deoarece nu s'a vorbit în ziarul acesta despre băncile sătești ale românilor din Bucovina mai pe larg, voi face puțin și istoricul acestor bănci, ca să fie mai bine informați cetitorii d-voastre.

Cea dintâi bancă sistem Raiffeisen a întemeiat-o preotul Mihailu Bendevschi în Crasna. Partidul popular național, al cărui suflet erau d. George Popovici și d. T. Flondor, și-a dat seamă de importanța acestor bănci, cari în apus au adus foloase nespuse de mari poporului, și au început a încuraja și a înființa bănci sătești sistem Raiffeisen. Pentru acest scop răposatul George Popovici l-a chemat pe prietenul său Grigore Filimon, care pe timpul acela era profesor secundar în Viena, și l-a însărcinat cu înființarea de bănci populare. Prin o stăruință de fier și o muncă foarte încordată înființă Grigore Filimon în scurtă vreme peste o sută de bănci. Acuma trebuia să li-se deie o organizație unitară acestor bănci, să fie controlate și supravegiate în mersul lor, să înlesnească credit ieftin, să deie îndrumări vieții noastre economice și să ne formeze clasa noastră de mijloc, care ne lipsește aproape cu totul. În vederea acestui scop s'a întemeiat centrala băncilor sătești. La început Centrala avea de întâmpinat multe greutăți. Țara și statul nu priveau cu ochi buni întremarea noastră economică și numai cu mare greu i-a dat statul un ajutor mic Centralii. Apoi partidul democrat al lui Aurel Onciul și Florea Lupu s'a năpustit cu toată furia asupra băncilor sătești și îndeosebi asupra lui Grigore Filimon, de care aveau cea mai mare frică. Democrații aveau în programul lor înființarea unei bănci ipotecare a țării și vedeau în centrală un rival și o piedecă în drumul lor. Indată ce s'a înființat banca țării, democrații au căutat să pună mâna și pe centrală. După luptă grea și violentă cu elementele fostului partid popular național au ajuns democrații și la cărma centralei băncilor sătești. În anii dintâi mergeau bine lucrurile și s'au adus multe schimbări esențiale în statute și în administrația internă. Mulți adversari politici ai lui Florea Lupu, care a devenit director al centralei și lucra gratis câte 6 ceasuri pe zi, începeau a nu se îndoii de intenții bune și la Florea Lupu.

Creditul băncilor sătești sporia mereu și ochii tuturor erau ațintiți spre centrală și spre conducătorii ei. Și de bună seamă că atât centrala, cât și băncile sătești și-ar fi putut ușor atinge scopul lor, dacă lăcomia și lipsa de scrupule a lui Florea Lupu nu ar fi vârit centrala băncilor sătești în afacerile industriale de lemne așa de riscate. O tovarășie de țărani din ținutul Homorului voiesc să cumpere un complex de pădure dela fondul religios, fiindcă aveau un feresteu și căutau să facă concurență jidanilor, cari aveau sprijin în deputații venali și prinsese rădăcini adânci în toate afacerile cu fondul bisericii noastre din timpul erei liberale.

Țăranii nu aveau bani să depună cauzia trebuitoare și ca să poată purta afacerea. Atunci „Insoțirea de economie și credit”, al cărei director este Grigore Ballan, se prinde să financeze afacerile industriale de lemne ale țăranilor, bine înțeleș, cu garanția centralei băncilor sătești. Mai era de nevoie intervenția deputaților din parlament la ministrul de agricultură, care hotărâse în ultima instanță asupra tuturor trebilor de gospodărie ce privesc fondul nostru religios.

Prilej a fost, căci tocmai atunci începuseră deputații români, atât democrații, cât și apărăriștii din acea vreme, să intre în legătură cu puternicul partid creștin-social de sub conducerea lui C. Lueger.

Dupăcum s'a dovedit mai pe urmă, depu-

*) Primim și publicăm acest articol din condeiul unui român fruntaș al Bucovinei, care deocamdată vrea să rămână în umbra anonimității. Nu avem pretenția de a cunoaște cu deamănuntul și cu toată preciziunea starea lucrurilor din Bucovina și astfel toată răspunderea celor cuprinse în acest articol cade asupra autorului, care nici nu se aștepta a o primi. Am dori în interesul cauzei române din Bucovina împesirea desăvârșită a chestionilor atinse în acest articol.

tații numai în vederea afacerilor industriale de lemne căutau și voiau prietenia și ospitalitatea creștinilor-sociali, ca să-i câștige pe miniștrii creștini-sociali pentru afacerile de lemne. Țăranii, având cea mai bună ofertă, au isbit în întăiu. Florea Lupu odată ce a văzut, că a reușit cu în-tăia întreprindere țărănească, pune la cale pe mai mulți români să facă al doilea consorțiu și să cumpere pădurile fondului religionar pe 10 ani din ținutul Rădăuțului. Consorțiul Blandu, Ballan, Criclevici reușește.

Nu trece multă vreme și se pun în vânzare și pădurile fondului religionar din ținutul Dornei.

Aici au avut Florea Lupu mai mult de lucru, căci de vre-o treizeci de ani cumpărase mereu pădurile firma creștinească Goetz et C-nie și avea pe partea sa această firmă pe clerul înalt catolic din Viena și pe mulți politicieni cu multă influență din Germania. Florea Lupu caută și se zbu-ciumă, cum ar putea pune mâna și pe aceste păduri, cu mult mai bune decât în celelalte părți. Ii trăneste prin cap să întemeieze și aici o țărănească.

Il trimite pe d. profesor Gheorghe Tofan la Dorna să-i sfătuiască și să-i convingă pe țărani de foloasele „însemnate” ce le-ar avea, dacă ar înființa o țărănească și ar cumpăra pădurile fondului ce erau puse la vânzare. Țăranii îmbrățișează cu drag ideea aceasta, înființează societatea de credit comercial și de exploatare „Silva” și dându-li-se câte 200 de coroane de drum, merg patru țărani, actualul deputat al Dornei Gheorghe Boncheș, Ștefan Forfotă, primar în Vatra-Dornei, Vasile Țăran și Ion Costea cu contele Belle-garde în frunte, la ministrul de agricultură și cer să li-se vândă lor pădurile din ținutul Dornei.

Ministrul a ținut în parte seamă de dorința țăranilor. A dat toate pădurile din numitul ținut consorțiului Criclevici, Ballan și C-nie, și aceasta le-a dat în urmă societății „Silva”. Până aci au mers lucrurile cum au mers, și țăranii își făceau frumoase nădejdi de pe urma acestor afaceri de lemne. S'a întâmplat însă o desiluzie mare pentru ei.

Lucrul cel dintăiu a fost, că nu și-au plătit toți acționarii acțiunile în regulă, deoarece Florea Lupu le spunea și-i asigura, că acțiunile lor se vor plăti din câștigul afacerilor. Oamenii s'au încrezut în cinstea și omenia lui Florea Lupu.

Apoi băncile noastre sătești nu au depuneri dela țărani și lucrează aproape exclusiv cu capital străin. Cauza cea mai însemnată, că nu au putut să deie rezultatele așteptate aceste afaceri industriale, a fost că n'am avut și nu avem români cu pricepere și pregătire tehnică și comercială; și Florea Lupu a trebuit să ia străini! Director general al tuturor afacerilor industriale este jidanul Merdler, care a stat în criminal pentru furt și înșelăciune. La fereștrăul din Rădăuț sunt 162 de funcționari jidani cu salare foarte mari și abia 7 creștini cu salarele cele mai mici. Tovarășii acestor afaceri industriale nu și-au pus capitalul propriu la investirea instalațiilor, ci numai centrala a mijlocit capitalul dela băncile boeme. Mulți dintre tovarăși nu au avere proprie, iar unii din ei, prevăzând probabil un risc, au trecut averile lor în cărțile fonciare pe soțiile sau pe copii lor. Așa că întâmplându-se pierderi în afacerile de lemn, toată răspunderea o au băncile sătești.

Centrala, cu toate că nu lucra și nu lucrează cu capital propriu depus de țărani și cu toate că s'a vârit așa de tare în afaceri nesigure și riscate, a cumpărat o moară veche cu vapor cu 185,369'96 cor. În urmă și două moși Milișăuț și Pătrăuț. Pe aceasta din urmă i s'a plătit jidanului Anhauch 1,600.000 de cor. De altfel moșia e foarte slabă și pădurea brăcută. Când a cumpărat Anhauch moșia cu pădure bună și netăiată, a dat pe ea 600,000 de cor. Atât la cumpărarea moșiei cât și a morii a fost vorba de provizii. Titu Onciul, cumnatul lui Florea Lupu, a avut proces cu acesta tocmai din cauza proviziilor făgăduite. Alt fapt și mai bătător la ochi întâmplat cu prilejul moșiei Pătrăuț e, că casa lui Anhauch din Cernăuț a trecut peste noapte în proprietatea soției lui Florea Lupu. Cumpărătura moșiei Pătrăuț a fost așa de rentabilă pentru Anhauch și Florea Lupu, că aceștia au devenit cei mai intimi prieteni de afaceri. În schimb și Florea Lupu i-a făcut rosturi destul de bune lui Anhauch. Pădurile cumpărate de „Silva” în ținutul Dornei le-a trecut lui Anhauch și cu ajutorul deputatului țărănesc (?) Aurel Onciul și a renegeatului Neculciu

Vasilco i-a scos și mai multe înlesniri. I s'a dat o *reducere însemnată* la metru cub de lemne și s'a prelungit *contractul* cu fondul religionar încă pe 5 ani. Din transacțiunea aceasta Florea Lupu, Aurel Onciul și Neculciu Vasilco, șeful rutenilor, s'au ales cu mai multe sute de mii de coroane. Numai Florea Lupu a căpătat o provizie de 70.000 de coroane pentru „truda și ostenelele” sale!!

Oamenii cu dragoste de neam și cinștiți în suferințele lor au prevăzut, că afacerile de lemne în condițiile cum se purtau și supt împrejurările de azi trebuie să deie faliment și în consecință ne amenință *catastrofa economică*. În repetite rânduri unii și-au ridicat glasul și au adus bănueli în public despre mersul afacerilor industriale și s'a cerut cu insistență ca aceste afaceri să se desfacă de Centrala băncilor sătești și să se exercite un control mai sever asupra întregii gestiuni bănești a Centralei.

Guvernul și comitetul țării, cari erau în drept și trebuiau să controleze și să ceară socoteală celor dela conducerea Centralei despre mersul tuturor afacerilor, au tăcut și s'au încrezut în vorbele și asigurările lui Florea Lupu și Aurel Onciul. Ca să înăbușe orice control și să treacă Lupu și Onciul în fața lumii de oameni cinștiți și priitori ai țărănimii, au căutat și de astădată să pună mâna pe conducerea țării și să-și aleagă în dietă și parlament tot partizani de ai lor. În curia censului la alegerile dietale Florea Lupu, cu toate că era în partidul național, care încă nu se desfăcuse, a pus candidații săi în mai multe cercuri electorale împotriva candidaților oficiali ai partidului național și i-a sprijinit pe sub mână din răsputeri. La Dorna l-a pus pe Ioneț împotriva țăranului Boncheș, la Câmpulung pe R. Reuț împotriva lui Iorgu Toma, un naționalist intransigent și un om de o cinste rară, la Suceava pe St. Blăndu împotriva lui Dori Popovici și la Rădăuț pe George Tofan împotriva lui Aurel Țurcan.

Dintre candidații susținuți și puși de Lupu a fost ales cu mare greu R. Reuț cu ajutorul fereștreelor și al jidanului Eisenkraft din Vama, care are legături de afaceri cu Florea Lupu și e cel mai mare cămătar și înșelător al țăranilor din părțile muntene. La alegerile pentru parlament a căutat de asemenea să-și pue oamenii săi și a candidat și el în cercul electoral Cernăuț — Boian-Storjineț împotriva lui C. Isopescu. Însă a căzut la alegere. Numai Aurel Onciul a fost ales cu chin cu vai la Homor. Florea Lupu credea că reușind el și partizanii săi atât la alegerile dietale cât și la parlament va impune guvernului voința sa și va face toate după voia sa și deci trebuia să apuce alt drum.

Când a văzut că sunt de fapt pierderi la fereștre și la moșiile Pătrăuț și Milișăuț, precum și la moară, a cerut prin o petiție sanarea crizei din partea guvernului prin fondul religionar, că de altfel băncile sătești sunt amenințate de cea mai cumplită catastrofă. Cum la orișice cerere dela fondul religionar trebuie să-și deie consimțământul și consistoriul bisericesc, unii din consistoriu au cerut înainte de toate să se stabilească pe baza unei revizii severe și minuțioase cât de mari sunt pierderile și cine e vinovatul. Tot aceasta a cerut într-o ședință a dietei și deputatul țăran George Boncheș, însă a fost huiduit și insultat de deputații Lupu, Onciul și Chisanovici în chipul cel mai revoltător. În cele din urmă comitetul țării a cerut și a insistat pe lângă centrala băncilor din Viena să trimită revizori pentru controlarea tuturor afacerilor centralei noastre. Au venit doi revizori și în timp de vre-o câteva zile au controlat și cercetat cu deamăruntul toată gestiunea centralei și s'a constatat o pierdere de *trei milioane și jumătate* de coroane ș. a.: restaurantul „Prăvăliei Românești” din Cernăuț înființat abia anul trecut are un deficit de 350.000 de coroane, afacerile industriale din Rădăuț, 2,092.870 de coroane și moșiile Pătrăuț și Milișăuț 1,024.000 de coroane. Aceasta credem că e o pierdere destul de mare pentru un institut economic tânăr și cu un reveriment de de 8,060.063'75 de cor., din care sumă abia 212.866'22 de cor. sunt depuneri. Mulți când au presimțit primejdia ce amenința centrala și-au retras capitalul depus. La adunarea din 18 sept. 1911 au recunoscut și Florea Lupu și Aurel Onciul deficitul acesta și nu l-au mai încunjurat ca până acuma. Umiliți și zdrobiți poate și sufletește au cerut sprijinul deputaților. E vorba să facă un memoriu, pe care să-l adreseze guvernului, ca să saneze criza economică a băncilor sătești. Aproape toți deputații s'au învoit, numai George Boncheș și

Dori Popovici au susținut că cei vinovați trebuie să-și ieie pedeapsa, că de altfel se poate întâmpla un caz de precedentă și pentru alții. Ori și cum urmarea logică e ca Florea Lupu și Aurel Onciul să depue mandatele lor de deputați, căci ei poartă vina toată. În țară poporul e foarte amărit și agitat și stăruie să fie dați în judecată atât membrii direcțiunii cât și consiliul de control, care trebuia să supravegheze și să controleze gestiunea centralei de bună vreme și să nu se lase înșelați de Florea Lupu. Și pe cei din consiliul de control îi ajunge aceeași soartă ca și pe cei din direcțiune. E și mai trist că în direcțiune este și profesorul George Tofan. Acesta trece și se dă de naționalist și a candidat în primăvara trecută pentru un mandat în dietă. El de bună seamă că a văzut ce se petrece la centrală, că doară era în comitetul executiv și dacă nu a văzut, era datorია lui să ție seamă de zvonurile ce se ridicau și se răspândiau în public despre mersul afacerilor la centrală. D. G. Tofan nu a făcut nimica, ba ce e mai mult l-a apărât și i-a făcut servicii lui Florea Lupu și celorlalți democrați (?) în schimbul a trei sute de coroane pe lună ce le capătă ca șef-redactor dela „Foaia Poporului”.

Tăcerea d-lui G. Tofan e semnificativă și-l pune într-o lumină rea în fața lumii. Rezultatul revizuirii îl cunoaștem, vom vedea ce va face și justiția care se ocupă acuma cu anchetarea și instrucția în afacerile centralei.

Ce va fi cu țărănimea română în aceste împrejurări?

În caz că guvernul, fondul religionar și țara nu vor sări în ajutor cu creditele necesare, deoarece băncile cehe, care au alimentat până acuma cu capitalul lor centrala noastră, și-au revocat creditele pe ziua de 10 noemvrie a. c., desigur că țărănimea noastră va îndura cea mai grozavă pierdere și va ajunge la sapă de lemn. Băncile sătești sunt cu garanță nelimitată, prin urmare fiecare membru răspunde cu toată averea lui în caz de liquidare.

Având băncile noastre aproape 30.000 de membri, deci peste jumătate câți capi de familie români sunt în Bucovina, cu un cuvânt, întregul neam românesc din această țară e în primejdie foarte mare. Singurul razim pentru țărani noștri au fost băncile sătești. Dacă și băncile aceste le primejduiește existența, ce le mai rămâne? Pe lângă aceasta 75 proc. dintre țărani au datorii cu polițe pe la cămătari jidani. O sanare temeinică a băncilor sătești poate să se facă atunci, când Florea Lupu și toți partizanii săi vor fi ieșit dela conducerea centralei și în locul lor vor veni oameni cinștiți, cu scrupule și cu încredere la popor. Ceasul li-se apropie, căci și poporul și justiția se va pronunța asupra lor. Inadins Florea Lupu a amănat mereu adunarea generală a centralei, pentru că se temea să nu fie tras la răspundere de membrii băncilor sătești. Cât de superficial și inconștient a știut și consiliul de control să-și împlinească datoria sa de a revizui afacerile centralei, se poate vedea din faptul, că consiliul de control a aflat în mai a. c. gestiunea centralei în cea mai bună ordine. Când astfel de oameni sunt puși în fruntea unei instituții așa de însemnate și vitale, de bună seamă că instituția respectivă trebuie să îndure daune grele.

Democrații nu numai că au dat aproape toată puterea în conducerea țării în mâinile rutenilor, ci au pregătit și prăpastia pierzării neamului românesc din Bucovina. Era democrată este cea mai tristă și mai neagră pagină în istoria poporului nostru din ultimul deceniu.

George Baltag.

Un semioficios vienez despre situația politică din Ungaria. Semioficiosul „Politische Korrespondenz” într'un articol mai lung se ocupă cu situația politică din Ungaria și între altele scrie următoarele:

Contele Khuen-Héderváry, judecând împrejurările actuale, cu prilejul ședinței mai recente a camerei a explicat adevăratul senz al regulamentului camerei și într'un mod neobicinuit din partea lui a declarat în cameră, că guvernul, fiindcă acum opoziția însăși prin propunerea lui Ráth a adus chestia revizuirii regulamentului camerei, nu se va abate din calea rezolvirii acestei chestii. În viitorul cel mai apropiat vom desbata chestia aceasta, a spus contele Khuen-Héderváry și aplauzele zgomotoase ale

partidului guvernamental prezent în număr aproape complet dovedesc, că primul-ministru a exprimat dorința țării. Așa se vede, că zilele obstrucției, precum și ale regulamentului actual al camerei sunt numărate. *Dacă presențele nu înșală, în timp scurt se va face ordine în cameră.* Obstrucția nu a voit să înceteze în mod cinstit, iar acum, așa se vede, va trebui învinsă în luptă deschisă.

Din cameră. După ce s'au mântuit câteva votări nominale pe la ora 1 deputatul *Em. Ivanka*, kossuthist, a vorbit la proiectele militare și a prezentat un proiect de rezoluție, în care cere, ca începând dela 1915 să se numească numai ofițeri, cari posed limba maghiară perfect atât în scris, cât și în vorbire, iar contingentul militar ce se va urca să se întrebuițeze exclusiv pentru înmulțirea batalioanelor de vânători și a bateriilor de munte.

În culoare se vorbește foarte mult despre prezența contelui *Șt. Tisza*. În cercurile partidului guvernamental se crede, că prietenii intimi ai contelui *Tisza* nu-l vor lăsa să se angajeze pentru un rol atât de riscant.

Creștinismul contra islamismului.

Ziarul otoman oficios „*Tanin*” scrie:

— Chestia Tripolisului e menită să dea naștere unei chestii turco-europene, unei chestii de islamism și de civilizație orientală și să producă un efect nenorocit în opinia publică tarcească.

În adevăr, tarcii își vor spune: „astăzi țara noastră e atacată fără vre-o vină din partea ei. N'am molestat Italia, nu i-am violat drepturile. Italia face pregătiri sub pretextul că Franța și Germania se înțeleg ca să puie capăt independenței marocane. Pe când ne încarcă cu asigurări de prietenie, ea își pune în mișcare flota și pregătește o ocupațiune prin organizarea unei expediții militare.

Toate acestea n'au nimica cu dreptul internațional, pe cât știm, nici cu principiile de umanitate și civilizație și nici cu tratatele existente.

Guvernul italian vrea să stăpânească Tripolisul numai fiindcă se crede mai tare decât noi și își închipuie că nu se poate un războiu între cele două țări fără apropiere de frontieră. Aceasta e o purtare pe care rar a înregistrat-o istoria în cursul veacului actual. Trebuie să tragem încheierea că în Europa, în veacul al douăzecilea de civilizație, cuvintele de drept și justiție nu sunt decât minciuni; că asigurările prietenesti ale puterilor europene n'au nici o valoare și că tratatele semnate de dânsule nu sunt decât documente amăgitoare, făcute pentru a fi sfâșiate cu cel dintâiu prilej.

Iată de ce musulmanii vor interpreta acest atac al unui vilayet otoman populat de mohamedani, după atacul contra Marocului islamic, ca un act de ostilitate al creștinismului contra islamului.

Nu există nici o scornire care să justifice acest act al Europei și să deghizeze sub cuvintele dozate de umanitate, de dreptate și de angajamente tot ce e ignobil în manifestarea sa.

Criza bisericească în România

Conflictul sinodal a dat loc turburărilor cunoscute, compromițând în cât de mică parte prestigiul bisericeii. Cu începerea acțiunii politice, va trebui să se pue odată capăt, într'un mod cât mai salutar, chestiei ocupării scaunelor de mitropolit primat și episcop, realizându-se astfel liniștea trebuincioasă bunului mers al bisericeii.

Asupra acestei crize bisericești, d. ge-

neral *Șt. Stoika*, publică în ziarul „*Viitorul*” din București un articol interesant, pe care îl reproducem aci în întregime:

„Nenorocitele frământări din Biserica noastră, provocate de către niște înalte fețe bisericești și încurajate de către niște politicieni puțin scupuloși cari pun interesul lor mai presus de interesele și bunul renume al țării, au tulburat conștiința poporului provocând și două vacanțe în episcopatul nostru. Aceste frământări însă nu vor înceta decât în ziua când guvernării noastre se vor hotări să facă să înceteze cauzele cari au dat naștere la acoastă tristă stare de lucruri. Între aceste cauze în primul rând este actuala procedură în recrutarea personalului menit să candideze la Înaltele demnități bisericești, care recrutare pe viitor trebuie să se facă din tineri eștiți din familii morale și în care copiii au primit, pe lângă o creștere aleasă, și educația sufletească care numai părinții cu iubire pentru odraslele lor pot să o dea; apoi statul să se îngrijască, ca și în școlile respective: Seminar, Facultatea de Teologie să se dea elevilor, pe lângă cultura bisericească, și o cultură generală, menită a face din viitorul prinț al bisericeii un om luminat, cum și cultura morală de care ori care cetățean care dorește a fi în adevăr folositor patriei, are nevoie, căci clerul și armata sunt acele instituții menite a pregăti națiunea ca în ziua primejdiei să-și jertfească chiar viața, pentru existența și neatârnamarea patriei. Odată garantată recrutarea personalului să se prevadă în legea clerului, dreptul de a candida la scaunele de Episcopi și pentru clericii români din Ardeal, Banat, Basarabia și Bucovina, cari odată cu alegerea lor, vor fi considerați ca români. Prin astă măsură se va ajunge la îndeplinirea a două puncte:

1. Clerul nostru va căuta prin o purtare fără prihană să se fie la înălțimea funcțiilor ce li-se încredințează; 2. Prin introducerea fraților noștri de valoare din țările române de sub coroanele austro-ungare și rușesti, se va unifica doctrina bisericeii române ortodoxe, ceace ne va fi de mare folos pe viitor și se va ridica mult nivelul episcopatului nostru. Mi-se va obiecta, că prin astă măsură s'ar jieni clerul nostru; obiecție neîntemeiată, de oarece interesul statului trebuie pus înaintea interesului persoanelor. Latinul zicea: „*Salus populi suprema lex esto*” — ceace trebuie să urmăim și astăzi. De ce clerul n'ar urma înălțătoarea pildă dată de savantul nostru corp medical, care a primit cu brațele deschise pe d-rul *Babeș* ale cărui lumini au folosit întregului neam? O măsură ce propunem încă, este aceea de a se interzice pe viitor candidaților la episcopat să urmeze cursurile facultății de teologie dela *Atena*, căci principiile căpătate la acea facultate au călăuzit pe fostul episcop de *Roman* în trista și deprimătoarea campanie ce a dus contra confrăților săi, campanie care a folosit numai dușmanilor neamului și bisericeii noastre. Pe lângă aceste măsuri, dacă s'ar prescrie prin legea cea nouă ierarhia în înaintare, adică: la vacanța de primat, să ocupe acest scaun, *Mitropolitul Moldovei*, iar scaunul acestuia, cel mai vechiu episcop, rămânând ca alegerea să aibă loc numai pentru scaunul episcopiei *Danărei* de *Jos* și pentru *Arhiepiscopul*, atunci patimile ar dispărea dintre episcopi, politica n'ar mai juca nici un rol în biserică iar noi, credincioșii, am vedea în sfârșit revenind pacea în sânul bisericeii noastre naționale”.

Urziceni, sept. 8 1911.

Generalul Șt. Stoika.

Dr. DUMITRU POPA

MEDIC UNIVERSAL.

Fost medic de clinică și spital.

Specialist în morburile interne, de femei, de copii și de urechi.

Arad, Strada *Petöfi* (lângă gimn.) Nr. 10.

Consultațiuni: 11—12 ore a. m. și 1/2, 3—5 ore. p. m.

Războiul italo-turc

Declarațiile lui *Rifaat-pașa*.

Rifaat-Pașa, ambasador al Turciei la Paris, a făcut o vizită d-lui *Tittoni*, ambasador al Italiei. După aceasta *Rifaat-Pașa* a făcut declarațiile următoare unui redactor dela „*Temps*”.

Pot să vorbesc în cunoștință de cauză. Eram ministru de externe în timpul ultimilor luni. Dacă vr'un incident justificând evenimentele actuale, s'ar fi produs, eu l-ași fi tranșat.

Or, nimic așa ceva nu s'a produs.

În luna lui iunie trecut, *marchizul de San Giuliano*, ministru de afaceri străine al Italiei, a rostit la cameră un discurs în care a tratat, cu multe detalii, chestia tripolitană. Acest discurs era foarte optimist.

Colegul meu italian declara, că speră într'un bun rezultat al negocierilor angajate cu mine. Dânsul protesta împotriva temerilor unor cercuri otomane, în privința expansiunii intereselor economice italiene în Tripolitania și contra neîncrederii exprimate la noi, că aspirațiunile Italiei pot constitui o primejdie pentru integritatea teritorială a imperiului otoman.

Ce s'a petrecut de atunci? Nimic, absolut nimic; cel mult o scurtă discuțiune, de altminteri, foarte curtenitoare, cu privire la concesiunea drumurilor și relativ la care pretențiile italiene se găseau în conflict cu drepturile anterioare ale unui grup francez, căruia îi fusese acordată concesiunea.

Mai de curând ambasadorul Italiei la Constantinopol îmi ceruse autorizările necesare pentru trimiterea unei misiuni de studii mineralogice, care se găsește încă actualmente la Tripolis.

Deci noi nu ne preocupăm numai de necesitatea și posibilitatea de a rezista în Tripolitania.

Ne găsim în prezența unei agresiuni cu un caracter general și Turcia are de apărut existența ei însăși ca stat suveran și independent, contra unor proceduri cari aparțin altor vremuri.

Declarațiile lui *Tittoni*.

La aceste declarațiuni, d. *Tittoni*, ministrul Italiei la Paris, a răspuns următoarele:

— Departe de mine gândul d'a pune în îndoială deplina și întreaga sa bună credință, dar trebuie să contest în modul cel mai absolut buna credință funcționarilor turci la Tripolis, care totdeauna au uzat de proceduri vexatorii și neleale la adresa Italiei.

Trebuie să declar net și categoric, că acțiunea economică a italienilor în Tripolitania, a fost totdeauna stingherită prin toate mijloacele posibile, legale sau ilegale, de către funcționarii turci, a căror atitudine n'a fost niciodată conformă cuvintelor ce veneau dela Constantinopole.

Pe când eram ministru de afaceri străine, de multe ori era să-mi perd răbdarea. În 1908 — toată lumea își aduce aminte — am trebuit să recurg la amenințarea unei demonstrații navale.

De atunci am prevăzut că cu toată bunăvoința și intențiile pacifice ale Italiei, fatal va veni un moment când un conflict are să izbucnească.

Pentru a dovedi că ceace zic nu este inspirat de circumstanțele actuale, am declarat în cameră la 1908 că: „dacă metodele care prevalau în Turcia ar fi adoptate de marile puteri, în fiecare an ar fi câte un război european. În urmă am veștejit în termeni foarte aspri purtarea caimacanului din *Derna*, care încercase să implice într'un proces criminal pe un italian nevinovat.

Guvernul turc înțelese că n'avea de cât două căi de urmat: sau să rupă raporturile diplomatice cu Italia, sau să revoace pe caimacanul din *Derna*. S'a oprit la a doua măsură, dar schimbarea funcționarului n'a modificat în nimic metodele. Vexațiunile și ostilitățile contra italienilor au continuat.

Presa germană atacă Italia.

Ziarele germane continuă să atace cu violență Italia și chiar Austria:

„*Gazeta Crucei*”, conservator, unul din cele mai importante organe germane, constatând că acțiunea Italiei are toate simpatiile Austriei adaugă:

Altfel Italia n'ar fi îndrăsnit să ia o asemenea atitudine.

Atitudinea Austriei, scrie „Deutsche Tages Zeitung“, este suspectă.

„Berliner Neueste Nachrichten“ conservator zice:

Italia ne-a abandonat în Algeiras și ne-a făcut să perdem Marocul. O să facem la fel ca dânsa în privința Tripolitaniei.

„Post“, conservator liber, spune:

In toate modurile, azi Italia nu ne mai servește la nimic și dacă prin întâmplare, va fi victorioasă în Tripolitania, cum îi va trebui mulți oameni și mulți bani, — ceea ce Italia nu prea are, pentru a menține ceea ce va fi câștigat, va trebui neapărat să recurgă la ajutorul Angliei și Franței.

Fidelitatea Italiei față de Germania este în deajuns de cunoscută, ca pentru ochii ei, să ne punem noi rău cu turcii.

Albanezii și războiul italo-turc.

Hristo Mexi, vicepreședintele societății albaneze din București, unul dintre capii mișcării albaneze, a făcut următoarele declarații cu privire la atitudinea albanezilor față de ocuparea de către Italia a Tripolitaniei:

Albanezii din Turcia nu privesc cu simpatie ocuparea de către italieni a Tripolitaniei, și nu cred că este îngăduit să dea un sprijin străinilor.

Ei n'au înaintea lor decât o singură ținută: Recunoașterea lor ca naționalitate.

Noi regretăm din suflet aceasta nenorocire și dacă putem să dăm vre-un sprijin Turciei, o vom face numai în cazul când Turcia va face un act de dreptate față de națiunea albaneză și-i va confina aceleași drepturi ca și celorlalte națiuni din imperiul otoman.

Numai în aceste condițiuni albanezii vor da sprijinul lor Turciei.

În cazul când se va încerca de către Turcia o atingere a demnității națiunii albaneze sau a teritoriilor care le aparțin, albanezii vor opune cea mai îndârjită rezistență și vor lupta poate printr-o nouă revoluție pentru consacrarea integrității țării lor.

Dacă o astfel de atitudine a albanezilor va folosi și streinilor, vina nu va fi a lor, ci a acelor cari îi vor împinge la aceasta.

În aceste condițiuni albanezii nu vor putea primi misiunea de a se duce spre a lupta contra streinilor, căci aceasta ar însemna să-și părăsească teritoriile lor și să le expună unei invaziuni.

Ei vor rămâne la căminurile lor și vor avea grija să-și apere pământul.

Asupra acestui mod de a vedea există cel mai perfect acord atât între albanezii de sus cât și între albanezii de jos.

Declarațiile unui bărbat de stat român.

Ziarul „Neues Wiener Tagblatt“ primește din București, din partea unei personalități bine informate în chestiunile balcanice, o interesantă comunicare cu privire la atitudinea României într-o complicație în Balcani.

În România se crede că statele balcanice vor profita de încurcăturile actuale ale Turciei pentru a-și realiza aspirațiunile naționale. E sigur că grecii și bulgarii nu vor lăsa să le scape prilejul.

Până acum România a stat departe de străduințele de expansiune ale statelor creștine din Balcani.

De când și-a cucerit independența, România se silește numai să se consolideze înăuntrul țării exploatând bogățiile sale naturale și dezvoltându-și comerțul extern și să trăiască în pace cu toți vecinii.

Pe această cale România și-a întărit forțele militare și a devenit un factor de pace în peninsula balcanică.

Oricât ar fi însă de pașnică politica României, două împrejurări ar putea avea o influență colosală asupra ei:

O schimbare de teritoriu în statele bal-

canice în defavoarea României sau o atingere adusă naționalității prin lovirea în românii-macedoneni.

Orice acțiune înscenată în această direcție ar avea ca urmare amestecul României și statul de pe malul Dunării care a luat o dezvoltare atât de puternică, va ști la nevoie să-și împuie voința.

Nici o modificare nu trebuie să se producă în peninsula Balcanică fără ca România să nu intre în noua combinațiune.

România este destul de puternică prin propria ei forță și prin amicii ce-i are pentru a-și putea apăra interesele și a nu lăsa să i se atingă demnitatea.

Răspunsul Turciei la ultimul Italiei.

Poarta a răspuns la ultimul Italiei, protestând în contra ocupării Tripolisului, pe care o consideră ca un „Casus belli“.

Poarta cere Italiei să înceapă tratative diplomatice pentru aplanarea conflictului.

Însărcinatul de afaceri al Italiei la Constantinopol, Di Martino a comunicat la Roma răspunsul Porței și așteaptă noile instrucțiuni.

Este însă în afară de orice îndoială că, ministerul din Roma, în loc de orice răspuns va da ordin flotei italiene să înceapă debarcarea în Tripolis.

Entuziasmul la Roma.

Muzica militară cântă în Piazza Colona și mii de persoane jubilează pe străzi, manifestând pentru suveran și strigând „Evoiva Tripolis italiana“.

La ferestre femeile flutură batistele.

În tot orașul domnește un entuziasm indescriptibil.

Ultimile măsuri militare din Italia.

Ziarului „New-York Herald“ i-se comunică din Malta asupra ultimelor măsuri militare luate de Italia și asupra planului statului major-general al armatei italiene.

Corpurile de armată din Neapole și Palermo au primit de curând planul unei expediții peste mare, care nu putea avea altă țintă decât Tripolisul.

La prânz au sosit ultimele instrucțiuni militare și imediat s'a început mobilizarea. Vor fi puși pe picior de război și 2000 de carabinieri din Sicilia, cari vor face serviciul poliției în Tripolis după ocupațiune.

Întreaga flotă compusă din 17 vapoare de război și crucișătoare și 30 torpiloare și contra-torpiloare supraveghează mișcarea vapoarelor turcești.

Un lanț de vapoare închide intrarea în marea Adriatică.

Trimiterea unui vas german la Tripolis.

Vaporul „Alsacia“ a primit ordin să se înarmeze imediat și să fie gata de plecare.

Vaporul a părăsit portul Kiel, pornind prin canalul Împăratul Wilhelm spre marea Nordului.

Deoarece vaporul are ordine sigilate, cari trebuiesc deschise în largul mării, nu i-se cunoaște încă destinația. Se afirmă însă că vasul pleacă direct spre Tripolis pentru apărarea intereselor Germaniei.

Italia continuă trimiterea trupelor în Tripolis.

Din Siracuză au plecat 2 vapoare ale companiei „Societta di Navigazione“ spre Tripolis, cu arme și mijloace de trai.

Până acum au fost imbarcați 80.000 oameni pentru Tripolis. Administrația armatei va mai concentra încă 100.000, și-i va debarca în Tripolitania.

Turcia se războiește pe Grecia.

Ziarul „Neue Freie Presse“ anunță că Turcia are intențiunea de a cere Greciei în forma cea mai energică ca cabinetul din Atena să declare în termenul cel mai scurt că se desinteresează de Creta. Cercurile diplomatice cred că dacă cabinetul din Atena nu dă o declarațiune mulțumitoare, Turcia ar decide să execute operațiuni militare la granița Tesaliei.

Apeluri războinice.

Ziarul „Tanin“ din Constantinopol publică un articol extrem de violent în contra Italiei.

Ziarul declară că Turcia nu se teme de război. Dacă nu se poate apăra pe mare, nu va cruța în schimb nici un sacrificiu pe uscat.

După un schimb de focuri de tun la Tripolis Turcia nu va mai admite o împăcare.

De azi înainte ura și răzbunarea între Turcia și Italia nu va mai dispărea până la distrugerea uneia din aceste două țări.

Articolul se termină cu următorul apel:

„Patrioți, faceți-vă datoria!“

Torgut Șefket comandant al trupelor din Tripolis.

După știri particulare sosite din Tripolis au fost împărțite aci 20.000 arme și 2 milioane cartușe, aduse cu vaporul „Derna“.

Alte 3 vapoare cu munițiuni sunt pe drum.

Se așteaptă sosirea lui Torgut-Șefket pașă, comandantul actual al trupelor turcești din Albania, care va lua comanda supremă a trupelor turcești din Tripolis.

Turcia va ocupa Tesalia.

Londra, 18 septembrie v. — „Daily Graphique“ spune, că represaliile Turciei nu se vor mărgini numai contra italienilor din Turcia și că în cazul când va pierde Tripolisul, se va despăgubi ocupând Tesalia, pentru a crea astfel greutatea Europei.

În cercurile diplomatice din Constantinopol, circulă următorul zvon asupra intențiunilor Turciei.

Guvernul turc va adresa o notă energică cabinetului din Atena, cerându-i, ca în cel mai scurt timp să-și declare completea desinteresare față de Creta.

Dacă cabinetul grec nu va da un răspuns satisfăcător, se crede, că Turcia va face o demonstrație militară la granița Tesaliei.

O sinucidere pentru Turcia.

Reprezentanții mișcării panislamiste s'au întrunit într-o conferință al cărei rezultat e o rezoluție care va fi comunicată întregii lumi musulmane.

Cuprinsul acestei rezoluții pe care ziarul „Vossische Zeitung“ îl publică în întregime, reprezintă de fapt instrucțiunile cari se dau capilor panislamismului și este astfel motivată:

— După actuala stare de lucruri Califatul turcesc nu poate renunța la Tripolis și nu va putea motiva și scuza cu nici un preț cedarea coloniei.

În afară de chestiunea de demnitate care e legată de predarea Tripolisului, chiar interesele Turciei o împiedică dela cedarea coloniei. Această cedare ar avea ca urmare că i-ar crea noi dificultăți în Balcani, iar comercianții turci din Tripolis vor fi înlocuiți prin italieni și armeni. O cedare a Tripolisului ar însemna pentru Turcia o sinucidere.

Ceeace siguranța Turciei o cere și ceeace, la nevoie, se va face chiar cu prețul capului imperiului otoman, e boicotarea italienilor nu numai în imperiul turcesc, ci oriunde se află mohamedani: în Egipt, India, Asia, Caucazia, Crimeea, etc.

Dacă după conflict italienii vor îndrăzni să mai rămâie în Turcia, vor fi reținuți ca zălog. Califatul trebuie să facă uz de drepturile sale și să ceară ajutor tuturor mohamedanilor din lume.

La nevoie, dacă puterile europene nu vor putea reține la timp pe Italia, Califatul va fi silit să considere ca neexistente tratatele internaționale și în special pe acela prin care se interzice declararea războiului sfânt.

Motivarea rezoluției încheie cu următoarele cuvinte:

— *Dacă Turcia, contrar așteptărilor nu se va conduce după aceste principii, să fie sigură că ele se vor realiza chiar trecându-se peste capul ei.*

Peste două luni și zece zile încep pelerinajele la Mecca și acolo totul este cu putință.

Grecia va anexa Creta.

Pare a se acredita zvonul că între Grecia și guvernul italian a intervenit o convenție secretă, după care, în momentul când Tripolisul va fi ocupat, Grecia să anexeze Creta.

În legătură cu aceasta „Agence ottomane” adaogă că anexarea Cretei se va face în momentul când flota Turciei va fi ajuns în apele Tripolisului.

Convocator

Aderenții partidului național din comitatul Timișului sunt convocați la

Adunarea poporală,

care se va ține în **Belinți, în 22 octombrie 1911 st. n., duminică la orele 2 d. m.**, pe piața dinaintea casei protopopului Gherasim Sârb, cu următoarea

ORDINE DE ZI:

1. Situația politică generală;
2. Sufragiul universal;
3. Proiectele militare;
4. Propunerii, proiect de rezoluții.

Belinți, la 25 septembrie 1911 st. n.

COMITETUL ARANJATOR.

Gherasim Sârb, protopop în Belinți, Emanuil Ungurean, dr. Aurel Cosma, dr. George Adam, dr. Cornel Crăciunescu, dr. Valer Mezin, dr. Ioan Doșoian, Romul Cărăbaș, dr. Pompil Cioban, Petru Ionaș, dr. Coriolan Balta din Timișoara, dr. Lucian Georgevici, Nicolae Martinovici, Ioan Oprea, Lucian Șepetian, Ioan Popovici, Fortunat Mureșan, Dimitrie Buibaș, Constantin Micu, Alexiu Putici, Nicolae Rechesian, Trăilă Clipici, Ioan Pigli, Moise Barbulescu, Cristofor Trăilă, Teodor Novac, Pompeiu Dorca, Petru Raica, Petru Cralovicean, Iulian Fărcaș, George Maxim, Vasilie Spân, Andrei Popovici, Alexandru Iancovici, Teodor Nedin, Filip Vuia, Trifu Jivcovici, Stefan Murgu, Tima Radi, Emil Brânda, Ion Oficerescu, Isa Ion, George Adoc, Blagoe Godean, Mihail Bocea, Iosif Cloambeș, George Ursu, Constantin Drăgici, Dimitrie Popovici, Nicolae Raicu, Virgil Amandia, Constantin Popovici jun., Nicolae Manea, Constantin Pava, Damaschin Cărăbaș, Stefan Hațieg, Constantin Mateica, Petru Mateica, Dimitrie Cimponeriu, Vichentie Marcu, George Magier, Constantin Mihaiu, Coriolan Birescu, George Balint, Aurel Petcu, Constantin Iancovici, Ioan Văcărescu, Vasilie Ilie Augustin Rufu, Nicolae Cloambeș, Trăilă Beluț, Iosif Jivan, Trăilă Belu, Constantin Iacoc, Nicolae Bobu, Iosif Secoșian, Iosif Cuciu, Trăilă Jugariu, Trăilă Izvineanțu, Pavel Clipici, Trăilă Jica, Iosif Spariosu, Ioan Vicol, Ioan Buha, Iosif Buha, Iosif Belu, Nicolae Darabant, Toma Flueraș, Nicolae Belințianu, Ioan Mareu, Ioan Coteți, Iosif Bujorean, Moise Manea, Dimitrie Milivoi, Iancu Crista, Danilă Dumitru, Ioan Gruban, Dimitrie Ghergina, Nicolae Gurban, Nicolae Neșcu, Moise Neșcu, Andrei Neșcu, Petru Barbulescu, Dionisie Șorian, Constantin Popoviciu sen., Romul Maleta, Ion Stoia, Gheorghe Georgeviciu, Petru Martin, Constantin Martin, Pavel

Martin, Ioan Suici, Iosif Bucovan, Iosif Georgevici, Constantin Borchescu, Dimitrie Mustafi, Lazar Vidac, Lazar Petru, Simion Brancu, Achim Golesie, Moise Ilie, Trandafir Găiescu, Dimitrie Leucuș, Nicolae Ilie, Nicolae Stoicu, Rusalin Coșariu, Gheorghe Tomi, Gheorghe Radi, Vasile Gaescu iun., Vasilie Gaescu sen., Nicolae Cartarescu, Dimitrie Miuțiel, Dimitrie Stanic, Nicolae Iovan, Mihaiu Căruntu, Dimitrie Iancovici, Ioan Iancovici, Pavel Nenat, Ioan Pelici, Dimitrie Rațcu, Trăilă Miuțiel, Ioan Ivan și Ilie Olariu.

CORESPONDENȚE

DIN ȚARĂ

SCRISORI DIN SIBIIU

Apariții în viața noastră financiară. — Politică expansivă. — „Albina” în America. — Stil românesc. — Sibiiul orașul petrecerilor.

— 1 oct. 1911.

Pe ziua de ieri a fost chemat la sfat consiliul de administrație — sau, cum se zice la noi: direcțiunea — „Albinei”, asupra mai multor chestii importante, impuse de noile desfășurări în viața noastră financiară. Concuranța tot mai impulsivă, descentralizarea și divizarea capitalului românesc, interesul pentru chestii financiare ce preocupă, adeseori dând greș, toată suflarea românească, tendința unilaterală de fondare de bănci, operațiile cam eschive de credit — au creat o situație excepțională pe piața de bani românească, dacă acest termin are peste tot, o îndreptățire oarecare. Cu deosebire băncile noastre mai mari se văd silită a recurge la mijloace noi pentru menținerea circulației de până acum și mai cu seamă pentru câștigarea de terenuri noi. Se simte trebuința unei solide și sprintene organizații de agenți. Se simte lipsa unei ramificații mai extensive, și a unei „politice” financiare mai superioare. Până bine de curând serviciul de agent se considera ca un „nobile officium”, astăzi agentul bun, isteț, și vrednic de încredere este căutat cu prețuri scumpe, și vechea situație s'a schimbat radical: astăzi băncile fug după agenți, nu agenții cu protecție după bănci. S'a schimbat și relația băncilor față de clientelă: astăzi banca trebuie să se ducă acasă la clientul cu banul, nu clientul să vină la bancă după ban, tremurând de nesiguranță, dacă i-se va acorda creditul cerut sau nu?

În deplina conștiință a acestei situații s'a adunat ieri la sfat consiliul de administrație al „Albinei”. Sedința plenară s'a continuat și azi. Iată cele mai însemnate hotărâri ce s'au luat:

1. Să se înființeze filiale și agenți în diferite centre provinciale, ca de pildă *Sârmașul-mare*, de pe Câmpie, Bărgaele bistrițene, etc. În toate aceste locuri „Albina” se va ocupa numai cu acordare de împrumuturi mari și *ieftine*; ipotecare pe cât se poate, și va căuta să evite orice concurență cu băncile existente, lucrând mână în mână cu băncile locale, sau cu expoziturile acestora.

2. Ridicarea lefurilor cu 10 procente. Totodată s'a luat hotărârea, ca unde se vor înființa filiale și agenți, să fie trimiși din centru ori aleși, din nou, *funcționari de specialitate*. Posturile de dirigent le vor ocupa astfel contabili probați, iar nu advocați, preoți, învățători, îngrămădiți cu alte daraveri de-ale lor, și necunosători de organizația băncii.

3. Se va înființa o filială pentru America, cu sediul în New-York. Dela filiala aceasta se așteaptă cu deosebire cele mai mănoase roade. Filiala din America va avea să mijlocească în rândul întâiu trimiterea de bani acasă și câștigarea de bilete de vapoare pentru emigranții, cari vreau să se întoarcă acasă. S'a făcut și o mică socoteală.

În America trăiesc acuma circa 150.000 de români, tot oameni în putere, cei mai mulți bărbați. Din aceștia cel puțin 3/4 trimit bani acasă, unii și de mai multeori pe an. Prin filiala din New-York să trimită numai 40.000 de inși banii agonisiți de ei, minimal, socotit 1 cor. taxă pentru trimitere — tot minimal — se face pe ușurință un câștig enorm. La vinderea de bilete de vapor se poate realiza un venit de cel puțin

10.000 cor., căci 5—6000 de emigranți se întorc acasă în fiecare an.

Filiala din New-York își începe activitatea cu 1 ianuarie 1911. Dirigent al filialei va fi d. *Tiberiu Brediceanu*, actualul secretar al „Albinei”, al cărui post aci acasă timp de 2 ani se va ține vacant.

Cu dânsul vor mai pleca doi funcționari de aci, iar acolo în America vor avea sprijinul d-lui avocat dr. Moldovan, care a mai petrecut odată în America și zilele acestea a plecat din Sibiiu iarăși acolo.

Filiala „Albinei” contează și la emigranții slovaci, maghiari și sași. Aceștia din urmă mai ales sânt lăsați fără de cel mai mic sprijin și fără organizație deși se afirmă că 10 per. din populația săsească ardeleană petrece acum în America.

Astfel noua încercare a „Albinei” înadevăr poate fi numită tendință — expansivă.

În o comună vrednică din jurul vestitei Seșiște, — în Săcel — astăzi se face sfințire de biserică. Vor fi feștanii, vor fi parastase pentru binefăcători, vor fi banchete și va fi comisar consistorial — fără îndoială. Laude, însuflețire, mândrie, mulțumire sufletească, toate, toate vor fi. Dar nu la acestea mă gândesc eu acum.

Are să le povestească toate acestea cronicarul ocazional, de la fața locului — peste o lună sau două, într'un raport cu multe zorzoane. Ei, de ce n'ar putea fi patriarhală și cu zorzoane și „gazetăria” noastră, dacă e așa însași viața noastră politică sau socială??...

Eu mă gândesc și mă gândeam la altceva, când mi-s'a spus de sfințirea bisericii din Săcel și am fost întrebare dacă nu mă due și eu?

Eram tocmai în catedrală și admiram stilul oriental românesc al clădirii — pe dinlăuntru aproape inexceptional — și mă desfătam în pictura și împodobirea inexceptionabil de orientală-românească a catedralei. Arhitectura și pictura specifică națională totdeauna îți întărește sentimentul vag de conștiință națională. Îți aduce aminte de tradiții, și astfel îți dă *temelie* conștiinței tale de neam. *Instinctul* de naționalitate se înalță prin artă la o manifestare conștie, de calitate superioară.

Gândul îmi sbura la bisericuța din Săcel.

Mai cu ceartă, mai cu dragoste jertfitoare, s'o fi adunat în sfârșit vre-o 20—25000 de coroane. Bani grei, dar nu mai era chip să stee credincioșii în vechea bisericuță de lemn. Rădeau toți vecinii de bieții săceleni, și chiar bisericuța cea de lemn putea să se prăbușească într'o bună duminică pe capetele lor plecate zmerit.

S'au trudit deci bravii săceleni — în tosturi li-se va aduce lor lauda ce li-se cuvine, negreșit — au făcut ei ce au făcut, și iată-i astăzi cu o biserică frumoasă, înaltă, semeată, din peatră și tinichea.

În locul clopotniței tupilite, de mai nainte, turnul se înalță acum în fruntea bisericii, mai jos decât oricare clădire din sat. În lăuntru e lumină și soare nu ca până acum. Pereții strălucesc veseli de albi și curați ce sunt, în locul vechilor păreți întunecoși, zugrăviți cu bălauri și cu sfinți cu șase degete la o mână.

Pașii preotului răsună impunători, pe pordoseală, și nu dispar mulcom ca pe nisipul bisericuței celei vechi. Toate-toate sunt acum mai altfel, și săcelenii sunt mândri.

Și totuși...

Întri în o biserică de aceasta nouă și măreată, și ți-se pare nespus de gol în jurul tău, nespus de pustiu și de rece.

Întri în bisericuța veche de lemn, scundă, plecată în parte, întunecoasă, afumată, cu bălauri și sfinți cu șase degete pe păreți — și te simți atât de acasă.

Toate bisericile noastre dela sate le clădește străinii, după model străin, — întocmai ca bisericile săsești. Nu e nimic din grația, din podoaba, din intimitatea vechilor bisericuțe de lemn. De ce trebuie dărâmate acestea, pentruca să se clădească în locul lor, eu bani scumpi și năcazuri multe, bisericile mari, greoaie, neîmpodobite, streine ca stil, și nepotrivite pentru a fi zugrăvite dinlăuntru? De ce trebuie dărâmată arta sărăcuța, și întronată diformitatea bogătană, în locul ei?

Mă gândeam cu necaz: ceie au înălțat catedrala aceasta s'au gândit să dea prin asta o pildă puternică tuturor celorce vor avea ambiția de a clădi biserică noi. Să vadă aceștia, cât de superioare e stilul românesc al bisericilor, ca artă și tradiție.

De ce nu se imitează și la sate, în proporțiile mijloacelor aceasta pildă ce s'a dat cu zidirea catedralei, și de ce se preferă acolo un stil străin, urât, lipsit de adevărata evlavie?

Nu, nu mă duc la sfințirea de biserică din Săcel...

In timp de o lună de zile s'au dat la Sibiu 4 petreceri. Trei în „onoarea” lui Vlaicu, una când cu jubileul seminarului Andreian. Înainte de a se implini timpul de o lună se va mai da o petrecere, în 8 oct.

Meseriașii români din Sibiu vor juca atunci teatru (progresul se poate găsi în alt loc) vor da tablouri vii, și pe urmă va urma dans.

La toate petrecerile acestea sibienii iau parte aproape cu toții.

De multeori ele se improvizează pe neașteptate. Dimineața încă nu se știe nimic, și totuși seara nu lipsește nimeni dela dans.

Așa o viață socială tot mai e ceva.

Zborul lui Vlaicu pe „Câmpul Libertății”

— Cu prilejul zborurilor sale prin Ardeal —
de Ilie Marin

Una din cele mai frumoase zile din istoria neamului nostru. Neuitată pentru cine a luat parte. De a fost român, a trebuit să-i tresalte inima de bucurie, de mândrie națională; de a fost strein să-și plece capul în fața inventatorului român și să aplaude.

Zilele trecute îmi spunea cineva în București: „Vlaicu nu se poate „lansa” în saloanele de pe aici. Ii lipsește darul de a fi „causeur”. A, da! Vlaicu nu se poate „lansa” în societatea boerilor, dar s'a „lansat” în zările orizontului. Vlaicu nu este „causeur”, dar — totuși — a vorbit zecilor de mii de oameni într-o limbă, care nu se uită nici când.

Tânărul acesta înalt, cu mâinile mari, grele, cu privirea naivă (în sensul bun al cuvântului: naivă), cu mersul lui nepretențios, tânărul acesta tăcut dela fire — românul din satul Binținț de lângă Orăștie — este un — *biruitor*.

Nu ne-a biruit numai pe noi, care am luat parte la zborul său de pe „Câmpul Libertății” — ci a biruit și puterile vântului, după sute de coasuri de trudă, după zile și nopți petrecute în zburcium sufletesc, zburcium, de care sunt vrednice numai adevăratele genii.

A făcut să ne bată inima mai tare.

„Câmpul Libertății” din Blaj se va fi întrecut și el, plin de mirare, în ziua de 16/29 aug.: „Au de ce s'a adunat atâta lume românească?” Amintiri trecute i se vor fi răscolit — își va fi adus aminte de satele românești și de vlădicii români adunați pe același loc, acum 53 de ani și-și va fi pus întrebarea: „Cum? Un nou jurământ? N'a fost ascultat cel dintâi?”

Drept răspuns va fi fost silit să învețe și Câmpul lucruri nouă. Cineva i va fi spus: „Iată, aici e „hangarul!” Hangarul? Ce vrea să zică cuvântul acesta nou? Și tot acel cineva i va fi sopțit la ureche: „Aici e pasărea măiastră, gata să zboare.”

Va fi răs „Câmpul Libertății” și va fi zis: Nu se poate! Numai gândul poate zbura și pasărea.” Iar glasul i va fi răspuns: „O, nu! Pot și oamenii de-acum înainte. Ai să vezi. Învață numai. Învață!”

Și s'a apucat „Câmpul Libertății” să buchisească ca copiii de școală — căci, cu toți anii lui, voia să priceapă cursul vremii și dascălul cel nou l-a învățat ce-s *helicele* și ce este *monoplan* și *biplan* și ce vrea să zică a face *virajuri*. Dacă ai dragoste de învățatură înveți atât de curând toate, de-ar fi vorba chiar și de limba chinezească!

Dar s'a și plătit să învețe „Câmpul Libertății” lucrurile astea! N'a fost munca lui zadarnică. A tresărit și el, ca atunci, în 1848, a tresărit și s'a bucurat.

Vedea țărani români pe colinele de prin prejur, vedea sute și mii, zeci de mii, de *rudenii* de-ai trimișilor de acum 53 de ani — rudenii trimise să depună și ele un jurământ, tot atât de sfânt și de măreț ca cel de atunci, jurământul: „Ne place și *noauă* să trăim! Ținem și noi să fim români ade-

vărați! Ne bucurăm și noi de învingerile unui frate, căci este *al nostru!*”

Când va fi auzit „Câmpul Libertății” cum străbate văjăind spațiul pasărea măiastră a lui Vlaicu, se va fi bucurat din toată inima și el. (Credeti, că n'are inimă „Câmpul” acesta al „Libertății”? Eu cred — dimpotrivă — că are, are, și încă una de aur!)

Și va fi surâs cu lacrimi de bucurie în ochi, plin de bunătate, când a văzut pasăruica cum o ia spre Mănărade, cum trece Târnavă, cum se coboară lin, lin, după porunca mâinilor tânărului dela cârmă și cum e dus viteazul ăsta pe umeri și cum e sărbătorit, după vrednicie, de mulțimea adunată.

Și va fi plâns, va fi plâns ca noi, când va fi văzut pe țărănuța, pe mama iubită a viteazului, cum i-se dă ei locul de cinste și cum îi strâng toți, din toate părțile, mâinile ei muncite, zicându-i: „Harnic fecior ai! Dzeu să-ți facă parte de multe zile ca cele de astăzi!”

Și tatăl feciorului ăștia cu stea în frunte, tatăl, purtat pe sus, răsând de bucurie, cu ochii, cu gura, cu sprâncenele, cu întreaga față de țaran sănătos dela coarnele plugului!

Și chihotele de veselie ale celor adunați, uralele lor, fețele lor strălucitoare, mâinile lor întinse în aier ca spre un alt jurământ, piepturile lor pline de fiori sfinți, cari străbat numai când și când, ca să dea îndemnuri pentru viitor!

A fost o zi neuitată și pentru Câmpul Libertății, o zi, care se înseamnă cu roșu în catastif, o zi, pe care o așezi într'un rând cu sărbătorile Paștilor și ale Crăciunului.

Seara, după ce s'a împrăștiat lumea de pe Câmp, după ce a început să se zidească „mănăstirea Argeșului” și nevasta lui Manole se tânguia dureros că i-se strânge prea tare trupșorul, seara, pe o vreme minunată, cu lună, cu stele, cu hăuliri îndepărtate, pline de vrajă, seara — a început Câmpul Libertății să se sbuciume din nou.

S'a luat la întrecere cu tot ce-i venea dușmănos în cale. Câmpul Libertății vorbea... își apăra pe aceia, cari căutaseră adăpost la el.

Dintr'un ascunziș a prins stația mică, jigărită: „Küküllöszög”. Stația nu voia odată cu capul să se arate la lume, era înbufnată și-i era frică de lumină, care-o răspâdea „Calea lui Traian”.

Și a întrebat Câmpul Libertății:
— „De ce ți-e frică?”
A răspuns stația plină de sială:
— „Nu mi-e frică.”
— „Atunci, de ce sgriburi așa?”, a întrebat de nou Câmpul.

— „Eu? Nu sgribur!”
— „Ba da, te simțesc eu că sgriburi. Vezi, mie nu mi-e frig. Dimpotrivă. Aș vrea să mă întind, în bucuria de care sunt cuprins, încăodată pe atâta de cât sunt.

(Rfârșitul în numărul viitor.)

Ca să fim cruțați de munca și speșele îmbinate cu provocarea restanțierilor, pe calea aceasta rugăm pe toți abonații ziarului nostru, să binevoiască a grăbi cu plățirea abonamentului.

Pe couponul mandatului postal, rugăm a se indica numărul de pe fâșia sub care primesc ziarul.

Cu stimă:

Administrația ziarului
„ROMÂNUL”

A apărut:

„ȘTII ROMÂNEȘTE?”
de Ion Gorun.

Acest volum, foarte folositor tuturor, costă 1 cor. 35 fil. La comanda dela 5 exemplare în sus se va socoti numai 1 cor. de exemplar; librărilor se trimite și în comision. Cererile să se adreseze autorului, București, Str. Zece Mai, 3.

INFORMAȚIUNI

Arad, 2 octombrie n. 1911.

Mersul vremii

Institutul meteorologic anunță vreme schimbăcioasă, vânturi și ploi.

Prognostic telegrafic: vreme schimbăcioasă, vânturi, pe alocurea ploi, la vest frig.

Temperatura la amiază a fost de 13.4 C.

Bursa de cereale din Budapesta fiind serhătoare la ovrei, a fost foarte slab cereetată. Îcături de afaceri nu s'au făcut.

Din carnetul unui trubadur modern

Ceasul

Un semn vădit de vrei să vezi aidoma
Că ai trecut prin punctul de Predeal —
Te uita la ceas — necredincios ca Toma —
Și-ți zice: „o oră'n plus, te las, Ardeal!”

De vreau să știu, că-ți sunt în apropiere
Eu inima mi ascult, ca ceasu'a gări —
Bătăi de zeci de ori mai mult ea cere
Și fugi'n preama-ți ca la alergări.

Căci tu mi ești dela Greenwich meridianul
În urma ta se'nvârte tot cu zor.

Problema mă turmentă: Dar la anul?
Tot astfel o să fie de mâ'nor?...

Pajul Cherubin.

„Albina” face filială în Newyork.

Cel mai mare institut al nostru de credit și economii „Albina” din Sibiu în ultima sa șerdintă a adus cu mare însuflețire hotărârea îmbucurătoare și salutară de a întemeia cu începutul anului viitor o filială în mondialul oraș american Newyork. Director al filialei newyorkane românești este numit distinsul și cunoscutul nostru compozitor dr. Tiberiu Brediceanu.

Felicităm caldușos și sincer institutul „Albina” pentru norocoasa alegere. Iar d-lui Brediceanu îi dorim noroc, spor la muncă și sănătate în țara sa cea nouă de peste mări.

Eminescu în franțuzește. Cetim într'un ziar din România că săptămăna viitoare va apare un elegant volumaș cuprinzând „Câteva poezii” din versurile genialului poet Eminescu, traduse în limba franceză de cătră defunctul profesor și publicist Al. Gr. Suțu.

Volumul va fi precedat de un autograf al dlui A. D. Xenopol, precum și al interpretului său care a făcut ca cele mai frumoase din inspirațiile sale să poată fi citite și în patria lui Rostand.

Maestrul I. Mureșianu la Sinaia. Din Sinaia primim știrea, că maestrul I. Mureșianu, care-și face concediul în Sinaia, vineri, în 16/29 sept., împreună cu soția dsale au fost invitați la audițiunea muzicală dela palat.

Cu această ocaziune M. Sa regina a rugat pe maestrul Mureșianu să execute o compozițiune proprie la pian. D. Mureșianu a executat cunoscuta-i piesă „Doina”, în urma căreia a fost viu și inimios felicitat atât din partea M. Sale reginei, cât și de publicul distins care a fost invitat.

Un episod nostim și foarte caracteristic s'a petrecut, scrie „Drapelul”, la concertul tenorului Radulescu de joi seara. Când au început să-l aplauze frenetic pe cântăreț studentii de pe galerie, entuziasmați de melodiile dulci românești, un fiu de-ai lui Arpad trimis de căpitanul orașului să facă ordine printre valahi și să aibă grije să nu se revrătească cumva — într'un ton brutal a îndrumat tinerimea la ordine. Numai cu greu l-au putut convinge, că așa ceva e permis și e obișnuit să se facă în teatru. Bagsama bietul „băci” din Szapáry-

falva (Tâpări), astăzi polițist orășenesc, de cându-n'a mai fost „la țitar“.

Hirotoniri. Exc. Sa mitropolitul dr. Victor Mihályi dela Blaj a conferit duminică, în 24 septembrie, 1911, ordurile: lectoratului, subdiaconatului și diaconului, iar mercuri, în 27 septembrie, sârbătoarea „Înălțării sf. Cruci“ a hirotonit de preoți pe clericii abs. din dieceza Gherlei: dr. *Alexandru Căpile* din Biserica-albă, *Mihail Erdős* din Trip, *Corneliu Gavriș* din Odești, *Liviu Greab* din Borgo Tiha, *George Neamțiu* din Minthiul Gherlei, *Mihail Someșan* din Dumitrița și *Octavian Boști* din Ekișfalu.

La Sinaia. A fost reproducă în „Românul“ articolul ce a publicat dl dr. Vladan Georgievic fost prim-ministru al Sârbiei despre România în ziarul „Neues Wiener Tagblatt“ din Viena, acum câteva luni.

În doi numeri recentți ai aceluiaș ziar venerabilul politician spune impresiile sale la Castelul Peleş unde a fost primit ca oaspe al regelui și reginei României. Traducem de aci următoarele:

Colonelul Gvașoschi ne-a condus prin toate trei etajele cu cele 160 camere, Coridoarele principale sunt formale galerii de tablouri și de sculpturi. Pentru un original de Greco i-s'a oferit Maiestății Sale un pătrar de milion; un oaspe distins voise să cumpere acest tablou pe seama colecției din British Museum.

Alături de galerii de amândouă părțile sunt apartamentele pentru oaspeții cei distinși. Aranjamentul camerelor puse, înainte cu câțiva ani, la dispoziția împăratului Austriei, valorează jumătate de milion.

Apartamentele din etajul al treilea, pentru suită, sunt adevărate bonboniere, fiecare are salonul său și piesele necesare.

Pretutindeni în Europa, unde era la auțiune o colecțiune de opere de artă ori de arme, regele Carol a comandat ce a știut mai frumos pentru castelul său. Astfel și-a adunat aci un muzeu foarte bogat și prețios.

Când voim să trecem în o aripă a palatului, un ofițer de serviciu anunță colonelului: Maiestate. Sa e aci.

— Vom traversa neobservați capătul coridorului, zise colonelul conducându-ne înainte.

De partea cealaltă a galerii era Carmen Sylva, scriind. Doamna Bengescu se ținea alături, cu scrisori în mână.

Colonelul ne duce mai departe. În camera în care intrăm era o statuă de aur: principele Carol în o baterie, în momentul când prima granată turcească s'a explodat înaintea lui; dinjos, ca inscripție, un vers al reginei, pe pergament, un poem frumos ca și scena la care se referă.

Reîntorși jos în parter, observăm între statuetele celor dintâi domni de Zollern o tablă de marmor cu versurile comemorative de Alexandri.

Din București. Bucureștiul și-a reluat fizionomia lui obișnuită — fiindcă am trecut de 15 septembrie.

În școli, dacă nu s'au început cursurile, gem de frigurile examenelor; balanța justiției a reintrat în slujbă, și, valul oamenilor băntuți de tot felul de pricini, se revărsă spre scările palatului de pe malul Dâmboviței ori a judecătoriilor de ocoale; ca niște insecte desmorte de raza soarelui de primăvară, advocați de toată mâna mișună vioi în nădejdea unui an tot mai bun. S'a deschis *Teatrul Național* și se închid grădinele de vară. *Lumea bună* care, spre a nu fi străntorată pe *Teatrul Național*, și-a întemeiat un teatru sui-generis, o „comedie“ pe două limbi — mai adastă pe la poalele Bucegilor, în vedere, că stagninea ei se deschide mai târziu.

Și cu toate acestea cred, că cu tot timpul frumos mai că ai putea să numeri pe vilegiaturistii noștri întârziți.

Înșiși miniștrii și foștii miniștrii sosese, unul după altul din străinătate, acordând interviewuri încă dela Predeal ori Vereiorova gazetarilor lihniti după material de actualitate. Pe de rând în presă bate un vânt înviorător.

Cu sosirea „șefilor“ în capitală, gazetarii, cari fuseseră osândiți să „piseze“ două-trei chestii, pe vară, se simt cuprinși, ca prin farmec de toate mâniile anului trecut și, dacă nu reia „tramvaiul“ ori chestia sinodală, se agață de împăcarea dintre unii conservatori și ceilalți, de reformele guvernului — iar, dacă mai vine câte o „tripolitană“ — e și mai bine.

Unele ziare ne dau de câteva zile, amănunte în ceceaste privește condițiile de împăcare ale celor două partide conservatoare, iar altele declară că nici vorbă nu a fost sau este de astfel de tratative. De mult unele ziare au și împărțit portofoliile ministeriale între cei patru fruntași conservatori-democrați; scaunele de deputați și senatori, nouă-noute, din Dobrogea, s'au dat toate conservatorilor din opoziție împreună cu altele, cari au devenit ori ar deveni, înadins, vacante. Asta, după unele ziare; iar după altele, lupta va fi dusă „până la capăt“.

Oricum, acest om politic se va învrednici de cea mai agitată activitate. Opoziția liberală a fost mult întăritată de chestia tramvaiului comunal, iar opoziția conservator-democrată — dacă va rămânea opoziție — va da și ea de lucru guvernului pe cât o vor ajuta puterile. Apoi guvernul însuș, va veni înaintea camerelor cu proiecte de reforme radicale, cari vor reclama desbateri serioase — și poate opoziție tot așa...

Dar una dintre caracteristicile acestui început de activitate intensă în capitala românească e obișnuitul timp liniștit al toamnei.

De acum și, adeseori, până târziu spre sfatul Nicolae, care s'a însărcinat să aducă iarna pe valea Dunării, Bucureștii are zile, de obicei senine ca și nopțile; ploile încetează a nu se răcori prea tare nopțile, iar zilele de octombrie amintesc uneori un început de maiu...

„Îeftinirea traiului!“ Acesta e strigătul care numai de vre-o 3—4 ani răsună în toate centrele mari ale civilizatei Europe. Dar strigătul acesta e pur și simplu o altă formă a strigătului de foame.

În toate orașele mari — și mai vârtos, se pare, în cele mai „civilizate“ — sunt mai multe zeci de mii, uneori chiar sute de mii, cari suferă de foame cronică — și numai când împrejurări economice excepționale fac și pe alte straturi ale populației să simtă greutatea vieții, avem spectacolele de cari s'au putut învrednici până și orașe ca Viena.

În București, care astăzi e un centru destul de mare, strigătul acesta de „scumpetea traiului“ ori de „ieftinire“ a început a se auzi mai des de vre-o câțiva ani.

Statul, ca și cei din capul comunei București, au pus, au fost nevoiți să pună problema aceasta a ieftinirii traiului, între preocupările lor de căpetenie.

Măsuri cu caracter administrativ și legislativ se iau mereu spre a scădea prețul articolelor de primă necesitate ori spre a înmulți și crește izvoarele de producțiune. Un punct însemnat în programul de reforme al guvernului actual, chiar îl formează rezolvarea acestei probleme, în marginile puterilor...

Dar aceasta e o problemă economică și socială prea complicată pentru ca să-și afle rezolvarea cu mijloace așa de ușoare și așa de grăbite pe cari le aduc guvernele trecătoare din țările, unde băntuie lipsa grea în rândurile mulțimei.

Aceste măsuri mai înăbușă focul, fără să-l stingă. — Și la urma urmelor și asta e ceva.

Constituire. Ni-se scrie: Membrii societății bis. literare, „Alexi-Sincal“, a teologilor români din Gherla, întrunindu-se în ședința din 27 sept a. e. sub prezidiul rev. domn. *Georgiu Pop* rector seminarial și canonic, fiind de față și Clariss. domn dr. *Victor Bojor* prof. sem. și prof. de s. teologie s'au constituit în modul următor:

Președinte a fost ales cu aclamație: *Iuliu Ardelean* t. c. IV; v. vreaș. *Aurel Sorobetea* t. c. IV; controlor *Emiliu F. Negrut* t. c. IV; secretar *Andrei Bojor* t. c. III; bibliotecar *T. Alexandru Pop* (N.) t. c. III; v. bibliotecar *Alexandru Pop* (B) t. c. III; casier *Alexandru Leményi* t. c. III; notar *Iulian Man* t. c. II și *Valeriu Coșma* t. c. II ca arhivar.

Membrii în comisia cenzurătoare: *Vasile Cămpan* t. c. IV; *Andrei Bojor* t. c. III; *Teodor Bindea* t. c. II; *Ioan Cheresteș* t. c. II; *Teodor Macrea* t. c. II; *Iulian Man* t. c. II; *Alimpu Boros* t. c. I; *Gavrilă Bichigean* t. c. I și *Traian Șimon*. *Gherla*, 29 sept. 1911. Pentru societate: *Andrei Bojor* secretar.

Culesul viilor în Măderat. Antistia promontorială din comuna Măderat anunță, că culesul viilor în comuna Măderat se va începe la 5 octombrie n.

Manifestații violente la Pristina.

Cu prilejul serbării „Bairamului“ un număr mare de arnăuți s'au adunat la un banchet la Pristina. S'a strigat injurii și amenințări în contra tinerilor turci; constituția și sultanul au fost batjocoriți. Instigatorii au fost arestați; dar pe când erau conduși la conak, mulțimea i-a scăpat; s'a tras multe focuri de pușcă: un jandarm a fost omorât, un locotenent, doi soldați, un muncitor, o femeie și un copil au fost răniți. Un batalion a plecat din Vucitru spre Pristina.

Foc în Oravița. În noaptea de sâmbătă spre duminică, anul nou al izraeliților, a ars total prăvălia negustorului, Belgrader, fără ca până acum să se poată ști cum s'a declarat focul.

Bravii pompieri au reușit să apere cu vitejie casele învecinate de potopul schinteiilor împrăștiate de vânt asupra caselor din vecini.

250000 oameni morți de foame. Din cauza relei recolte întreaga Siberia este amenințată de foame, până acum ar fi murit de foame vre-o 250'000 de oameni. Din toate părțile țării au plecat trenuri speciale cu alimente spre guvernământul amenințat.

Reînvierea mișcării albaneze. Din Djakova se anunță că albanezii au atacat tabăra militară turcă, au gonit pe soldați, au pus mâna pe arme și munițiuni și au făcut mai mulți prizonieri.

Albanezii au trimis apoi o notă valiului, cuprinzând cererile poporului albanez.

Din Pristina se anunță, că din cauza arestării unui albanez s'a produs o ciocnire sângeroasă între poliție și popor. Un polițist și patru jandarmi au fost omorâți, iar mai mulți locuitori răniți.

Albanezii cer destituirea șefului poliției și a funcționarilor cari sunt tineri turci.

În acelaș timp albanezii convoacă pe frații lor dela sud să se reorganizeze pentru revoltă.

Ravagiile unei furtuni. O furtună foarte violentă a băntuit la Reggio di Calabria și a devastat tot ținutul. Gara e plină de nămol; mai multe barace au fost luate de curentul apelor; sunt 25 de victime.

Filosoful *Haekel*, profesor la universitatea din Iena, șeful moniștilor, a primit în cursul boalei sale din urmă mai multe scrisori anonime, în care era exprimată dorința să fie mulți ani bolnav și să sufere greu, pentru că a pășit contra evangheliei lui Hristos. Se știe că împotriva lui *Haekel* au avut loc manifestații vehemente de care au ramas cruțați astfel de dușmani ai creștinismului.

Comitetul permanent al comitatului Sibiiu a primit adresa comitatului Pesta referitoare la modificarea legii de presă, scrie „T. Rom.“, cu adaosul prezentat de membrul *Nicolae Ivan*, ca acele curți cu jurați, unde se tipărește foaia, să judece și delictetele de presă, iar cautiunea ce se cere pentru foile politice, să se șteargă. Se va face propunere în acest înțeles congregației de 2 oct.

Cât au dat băncile săsești din Sibiiu pe scopuri culturale și bisericesti! Din venitul curat de aproape 300 mii cor. a anului 1910 a dat *Sparcassa* din Sibiiu pentru scopuri culturale săsești: Bisericii și consistorului săsesc: 22 mii cor.; școlilor săsești de toate categoriile din Sibiiu 58 mii cor.; școlilor industriale și de specialitate săsești 34000 cor.; Internate, orfelinate, spitale, societăți de binefacere, reuniuni de agricultură, comerțiu 42 mii cor. Tot aci amintim că ceialaltă mare bancă din Sibiiu *Bodencredit*, a dat pe scopuri filantropice și culturale săsești cam 112 mii de cor. în acelaș an. *Sparcassa* din Brașov a dat pe scopuri culturale 77 mii cor.; cea din *Mediaș* 4000 cor.; cea din *Sighisoara* 21 mii de cor.; etc. Cifre destul de elocvente. Un singur orașel săsesc e, care n'a dat nimic pe scopuri de aceste *Reghinul-săsesc*, unde din venitul curat al băncii *Spar-*

cassa nu s'a dat nici un filer. Nu-i mirare, căci aci elementul săsesc de mult e în declin.

Starea Țarinei s'a înrăutățit. Din Petersburg vine știrea, că starea sănătății țarinei s'a înrăutățit, de când cu atentatul contra lui Stolypin.

Dela sosirea ei în Crimeea țarina nu a mai părăsit patul și are nevoie de mare cruțare.

Programul vizitei familiei regale române în Iași. Majestatea Sa regele Carol însoțit de A. S. R. principele Ferdinand și principele Carol vor sosi în Iași în ziua de 25 octombrie cu un tren special, venind de la Roman, unde va avea loc defilarea trupelor.

Iată programul șederei la Iași:

25 septembrie: Sosirea la orele 4 a. m., Te-Deum la Mitropolie, apoi întoarcerea la palatul comandamentului. Seara la masă, vor lua parte șefii tuturor autorităților. La orele 9, retragerea cu torțe, focuri de artificii pe platoul de la Copou organizate de pirotehnica armatei.

26 septembrie: Dimineața recepție privată la universitate. La orele 12 dl ministru C. C. Arion va da un dejun la otelul Traian, de 100 tacâmuri.

27 septembrie: Recepție la teatru național, la orele 11 jumătate a. m., După am. cursele de cai pe platoul abatorului. Seara reprezentație de gală la teatru național.

28 septembrie: Dimineața desvălirea statuei lui M. Kogălniceanu, după amiază curse, seara bal la teatru național.

29 septembrie: Deschiderea cursurilor universității (cuvântarea dlui dr. G. Socor), apoi concurs hipic, organizat de princ. Moruzzi și locotenent Rosetti.

Seara plecarea.

În ziua de 27 septembrie, la recepția de la teatru, vor vorbi: Suveranul, dl rector al universității, dl ministru Arion și dl primar Greceanu.

În ziua de 26 septembrie, Suveranul va vizita liceul militar, rezervorul de apă etc.

În ziua de 27 septembrie, Suveranul se va întreține cu delegații străini, cari vor sosi pentru jubileu.

Un baron francez împușcat de fiul său. Baronul Couvigny din Paris a fost asasinat duminică seara la castelul din Couvigny de către fiul său în etate de 19 ani. Acesta l'a pândit pe când se întorcea în trăsură și a tras asupra lui două focuri de revolver.

Soția victimei — despre care se zice că este alcoolică — a observat dela distanță săvârșirea crimei și a întrebat apoi pe fiul ei ce s'a întâmplat.

Când acesta i-a răspuns că a împușcat pe tatăl său, mama i-a spus:

„Cu atât mai bine!”

Ūcigașul care își nega fapta, a fost silit să facă mărturisiri complete.

Continuarea politicii lui Stolypin. Ziarul „Rossija” din Petersburg scrie: Svonurile înregistrate în presă despre o schimbare politică în Rusia ca urmare a morții lui Stolypin sunt neîntemeiate. Politica lui Stolypin unită în mod organic cu trebuințele și cu viața împărăției ruse, nu poate să moară odată cu moartea purtătorului ei.

Salvgardarea ideii monarchice precum și a drepturilor suveranului poporului rus, a fost și rămâne sarcina guvernului rus.

Dacă se vorbește de creșterea absolutismului ca urmare a asasinatului dela Kiev, se vorbește prin această în mod evident să se neliniștească opinia publică.

Din potrivă reprezentațiunea națională a prins rădăcină în conștiința poporului, devine din ce în ce mai națională și creiază un teren solid pentru lupta în contra revoluțiunii și teroarei.

Ziarul „Birshawja W.” află din Kiev că adunarea octombriștilor și a naționaliștilor din Duma imperiului, în prezența președintelui Dumei și a

d-lui Kuckow, a votat pentru urmarea înainte a politicei naționale a lui Stolypin.

Teatrul Apollo are azi următorul program:

1. Gazetă cinematografică. — 2. Scripca tatălui (cu foarte frumos vivanț). — 3. Dupin pe trece! (piesă bufă). — 4. Jocurile vieții (dramă americană senzațională). — 5. În parcul luna (speectacol). — 6. Fete bătrâne îndrăgostite (comic). — 7. Admoniția din urmă (tableu de 500 m. Sbucimările vieții unui rob liberat). — 8. Tontolini mânăncă carne de măgar (comic).

Reprezentațiile se încep la orele 6, 7 și jum. și 9 seara.

Prețurile de intrare: 1 cor., 80 fil., 60 fil., 40 fil. și 20 fil. — Orhestră proprie.

Nou! Atragem atențiunea on. cetitori asupra inseratului lui Igaz Sándor, care și-a deschis cea mai mare prăvălie de giuvaerice în Arad, Piața Andrassy (Palat. Minoritilor), unde se pot cumpăra cele mai bune oroloage de buzunar, serviciiuri, etc.

Ultima oră

Conflictul dintre Italia și Turcia se va aplană — dupăcum era de prevăzut — fără multă vărsare de sânge.

În cele două ciocniri turcii n'au răspuns prin foc, ci au rămas în stare pasivă conștii de superioritatea Italiei, cu care nu se pot măsura. Astfel la bombardările orașului Tripolis turcii n'au răspuns. Tot astfel și ciocnirea flotelor în Dardanele s'a sfârșit fără prea mari vărsări de sânge. Noaptea târziu s'a ținut mare consiliu de miniștri în Constantinopol, în care s'a hotărât să se ceară din nou intervenția puterilor europene întru ajutorarea Turciei. Deputații au fost convocați de urgență la participarea ședințelor parlamentului. Între guvern și reprezentantul Turciei la Berlin s'a urmat un schimb des de telegrame, în cari acesta a fost însărcinat să solicite din nou intervenția Germaniei.

Lupta pe mare.

Despre lupta pe mare s'au lățit o mulțime de versiuni contrazicătoare. Știrile sosite din Roma vestesc o strălucită învingere a flotei italiene, pe când altele din Londra din sorginte turcească spun tocmai contrarul.

Mai verosimil pare însă, că o parte a flotei turcești a fost nimicită, ceea ce se poate deduce din ținuta guvernului și sultanului turcesc, cari sunt aplicați să primească cele mai grele condiții numai să se facă pace. De altă parte flota turcească nici n'a primit știre despre declararea războiului, încât unele vase cari veniau din Beirut au fost deodată surprinse de atacul flotei italiene.

Toată Italia jubilează de bucurie, că flota ei a fost învingătoare.

În teatre s'au predat prologuri, cari reaminteau gloria națională.

Au fost numeroase demonstrațiuni mai ales la plecarea diferitelor trupe în Tripolis.

Ținuta puterilor străine.

Referitor la ținuta puterilor străine se vestește din Franța în mod oficios, că ea va observa neutralitate. Austria, după cum se pare, va face tot așa, căci vizita prințului Avarna la Aehrenthal l'a mulțumit întru toate referitor la starea din Balcan.

Singură Anglia s'a amestecat în afacere.

Presa engleză a atacat cu vehemență guvernul italian, că flota italiană ar fi pătruns prea departe în Mediterană primejdind interesele Angliei.

Degrabă însă s'a pornit desmintirea din partea Italiei și astfel nu este nici o temere, că s'ar amesteca Anglia.

Tulburări în Albania.

Două vase de războiu italiene au bombardat niște vase turcești în portul Resadie. După bombardarea vaselor a urmat portul și au făcut prizonier căpitanul portului.

Știrea aceasta a produs în Viena mare agitație, căci dacă este adevărat lucrul acesta, Italia s'a făcut vinovată de instigație în Balcan și în

cazul acesta și Austro-Ungaria trebuie să-și schimbe ținuta în această privință.

Pregătirea Greciei.

În cercurile guvernamentale din Atena circula svonul, că Grecia a hotărât mobilizarea armatei.

Bandele macedonene și grecești au început a se pregăti contra guvernului otoman. Mai mulți capi de bandă s'au prezentat la consulul italian oforindu-și serviciile.

Bibliografie

„Convorbiri Literare” Nr. 9, anul XLV. Director: S. Mehedinți.

Cuprinsul: I. Simionescu, Din viața universităților franceze. T. Iordănescu, Fachirii indieni și doctrina lor. Mircea Dem. Rădulescu, Nopti de bal (versuri). N. Șerban, Giacomo Leopardi și Alfred de Vigny. E. Lovinescu, Cio (novelă). G. Tutoveanu, Iulie (versuri). Mircea Djuvara, Câteva considerațiuni asupra naturii spațiului și timpului. I. Nisipeanu, Sociologia și geografia. Cronica literară. Mircea Djuvara, Cronica artistică: Despre câteva manifestări recente ale teatrului francez. M. Mihăileanu, Cronica școlară: Lucruri de îndreptat. G. Vlădescu-Albești, C. Cesarie, Gh. Bădănoiu, Anchetă culturală: Ține seamă îndeajuns școala rurală de nevoile țaranului? Pricinile pentru care școala sătească nu-și ajunge scopul. M., Dela românii de peste hotare: Zile de sărbătoare la Blaj. Prețul unui exemplar lei 175.

A apărut Nr. 19 din excelența și îngrijita bibliotecă „Lumina” cuprinzând: „Prădătorul” o palpitantă povestire de popularul scriitor german R. v. Gottschall. Un volum de 128 pagini — 30 bani.

La Librăria diecezană din Arad se află de vânzare:

N. Iorga: Turburările bisericești și politica-	—75
nismul 1910—1911.	
— Serbările dela Blaj	—30
— Un biruitor, Radu-Vodă Șerban	—50
— Ceva despre Ardealul românesc și viața	
culturală românească de astăzi	—60
I. Stanca: Școala română și învățătorul ro-	
mân din Ungaria în lumină adevărată	1.—
Dr. Ghibu O.: Despre educație	1.50
Dr. Nestor Șimon: Vasile Nașcu, viața și	
faptele lui în legătură cu luptele grăni-	
țerilor năsăudenți pentru asigurarea averi-	
lor și fondurilor grănițarești	6.—
Verne I.: Castelul din Carpați, roman	1.00
Păcurariu I.: Elemente de estetică	1.20
Doyle C.: Duett, roman	1.60
Dr. Onișor V.: Legiuirea țării noastre	1.—

La comanda să se alutere și pentru porto postal 20 fileri de fiecare carte.

Redactor responsabil: Atanasia Hălmăgian.

Dr. ȘTEFAN TĂMĂȘDAN

medic univ. specialist în arta dentistică.

ARAD, vis-à-vis cu casa comitatului.

Palatul Fischer-Eliz. Poarta II.

Consultații dela orele 8—12 a. m. și 3—6 d. a.

Vărosmajor-Sanatorium și Hydrotherapie

26 odăi aranjate cel mai modern.

Supraveghiere medicală continuă (constantă).

Biron central, stabiliment medical.

Budapesta, Bulevardul Ferencz-körút 29.

Director-șef: Dr. A. Coxmuța.

Consultațiuni dela orele 8—9 a. m. 3—5 p. m.

Telefon 88—99.

Un candidat cu praxă

află aplicare momentană în cancelaria
subscrisului

Dr. Ioan Pop,
advocat.
Alba-Julia.

Un candidat de avocat

cu praxă află imediat aplicare în can-
celaria subscrisului.

Dr. Eugen Bran,
advocat.
Teaca (Teke).

Un candidat de avocat

cu ceva praxă află aplicare momen-
tană în cancelaria subscrisului

Dr. Ioan P. Oltean,
advocat.
Lăpuș (Magyarlăpos)
(Sz.-Doboka-m.).

„ENGLISH HOUSZE“

NOU ATELIER DE CROITORIE ENGLEZEASCĂ PENTRU
DOMNI ÎN ARAD.

Aduc la cunoștința mult onor. public că în
ARAD, strada Deák-Ferencz (Palatul „Crucea-Albă“).
mi-am deschis un-

atelier de croitorie

englezească modern și corespunzător timpului
prezent. Imi stă în putință a satisface cererile
on. public prin un croftu cu gust, prețuri mo-
derate și condițiuni de plată favorabile pe lângă
serviciu prompt și conștiințios. Cerând sprijinul
mult on. public, rămân cu profundă stimă:

WERTHEIM JENŐ

CROITOR PENTRU DOMNI.

Ziffer Sándor

Intreprindere de mașini de scris
ARAD, str. Forray, palatul contelui Hunyady

Unicul vânzător al mașinelor
:: cu renume universal ::

Underwood Vizible,

se pot scrie deodată 15—20
exemplare; soliditatea lor e
neîntrecută; provăzute cu li-
tere românești după plac, se
pot primi pentru probă și re-
comandare fără nici o taxă.

Primesc și pentru jurul Aradului întocmirea
mașinelor în cursul anului întreg și sub în-
grijirea mea de specialist, mașinele vor func-
ționa regulat. Curs permanent pentru steno-
grafie, contabilitate și la mașini de scris. Mare
magazin de apartinențe de prima calitate.

Atelierul de dentură

Radu Novac

Arad, Tököly-tér 7.

Etagiul I.

FABRICA DE SPĂLAT CU ABURI ȘI CURĂȚIRE CHEMICĂ

„VICTORIA“

TEMESVÁR, JÓZSEFVÁROS, Bégabalsór-ut. 42.

Aranjată cu mașinăriile cele mai mo-
derne cu putere electrică, spală, calcă,
curăță albituri și haine bărbătești și
de dame, și totfelul de lingerie cu
prețuri moderate. La suma de peste
10 cor. pachetul se trimite francat.
Filiale în Timișoara-Gyárvaros, Kos-
suth-tér 6. Erzsébet-város: la Fischer
G. Ferencz-város: Sebestla-utca 7.
Belváros: în casa lui dr. Lingruen.

În atențiunea celor ce se mută.

Instalații de lumină electrică
împreună cu becuri, execută și
furnizează prompt sub cele mai
favorabile condiții de platire.

Cine dorește un fonograf bun?

Să se adreseze cu toată incre-
derea subscrisului și va fi pe
deplin satisfăcut. Cereți catalog.

Biciclete de strap și de sport

poți căpăta cu prețurile cele mai
moderate dela firma

KOCH DANIEL

Intreprindere de instalare a sonerilor și te-
lefonului precum și montarea bicicletelor.

ARAD, str. Deák-Ferencz Nr. 42.

Cumpăr sau dau în schimb pentru alte obiecte

recipise de amanet,

aur, argint zdrobit și bijuterii

Deutsch Izidor,

orologier și bijutier.

ARAD, str. Weitzer János,
(Palatul minorităților).

Magazinul de oroloage și bijuterii cel mai
mare din Arad. Cea mai ieftină sursă de
cumpărat. Telefon 438.

S'a deschis!

prăvălia nouă de giuvaere a lui

IGAZ SÁNDOR

ARAD, piața Andrassy (palatul Minorităților).

Asortiment bogat din cele mai
moderne, bijuterii, argintarii și oro-
loage extra-fine. Apartament deco-
sebit pentru articlii de argint-china.

Prețuri moderate!

(Fiți atenți la firmă).

Grill Károly

lăcătuș-tehnic, mașinist.
Világos. (Casa proprie.)

Primește orice comande de speciali-
tate, d. ex.: părți trebuincioase la edi-
fici, garduri de fier și gratii de mor-
minte. — Cuptoare, modelul cel mai
nou de cea mai bună execuție. —
Cumpene, greutăți, mașini economice.

**Stropitoare de vie se capătă și
se reparază cu pricepere. Cu
plăcere dau planuri și proiect
de spese.**

Magazin ul electrotehnic al lui

Kalmár József

Arad, str. Salac Nr. 2.

Telefon: 242.

III III III III

Montează motoare electrice
pentru industriași, instalează
lumina electrică cu prețurile
cele mai moderate, etc. etc.

Birou de informații!

Cunoscând multele lipsuri ale publicului româ-
nesc din provincă, m'am hotărât să deschid în
Budapesta un

Birou de informații și Agentură românească.

Orice informație relativ la petițiile înaintate la
ministerii și la alte foruri, orice informații co-
merciale și în general în orice cauză dau în
restimp de 2—3 zile, ori-și-cui rezolvând toate
chestiile în modul cel mai cinstit. Urgitez re-
zolvirea petițiilor. Vorbesc în persoană cu re-
ferentul cauzei și rog rezolvire favorabilă. Fac
tot felul de mijlociri comerciale și comande.
Prețuri moderate, serviciu prompt, informații
detaliate. — La aviz aștept la gară.

L. Olariu, Budapest, Lajos-u. 141. III.19.

Lista manualelor școlare

pentru scoalele populare, aprobate de înaltul minister, de ven. cons. aradan, oradan și caransebeșan.

1. — Dr. Petru Barbu, Istorie religioase morale. I-a carte de religie pentru scoalele populare, aprob. de autoritățile bisericești ed. III. 1905	—30	22. Gramatică și cetirea maghiară p. școalele elementare cu limba de prop. rom. de Szabó-Dirle. Partea II-a, aprob. de minister sub Nr. 99941/1909	—60	34. Curs practic de aritmetică p. clasele 2, 3 și 4 ale școlii primare, ed. VII. reapr. cu rezoluția min. Nr. 13171/1911 ven. consistor oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 3567/1907	—60
2. — Istorie biblice II-a carte de religie p. școl. pop. aprobat de autoritățile bisericești, ediția X. 1911	—30	Manuale școlare de Iuliu Vuia
Invățător-director școlar.
Aprobate de înaltul minister, de vener. consistor aradan, oradan și caransebeșan.		35. Curs practic de Aritmetică și Geometrie p. clasele 5 și 6, reaprobat cu rezoluția min. Nr. 13171/1911 și a ven. cons. oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 3568/1907	—36
3. — Istorie bisericești. III-a carte de religie, apr. de autoritățile bisericești, ed. VII. 1910	—30	23. Abecedar ilustrat p. clasa primă după metoda cuvintelor normale, ed. VII-a apr. cu rezoluția ministerială Nr. 15591/1911, Ven. cons. caransebeșan Nr. 2052/1907, oradan Nr. 2057/1907	—40	36. Curs practic de fizică și chemie pentru cursul primar, ed. III., apr. cu rezoluția minist. Nr. 13111/1911, Ven. Cons. aradan Nr. 3491/1911, oradan Nr. 877/1907	—50
4. Catechizm. IV-a carte de rel. apr. de autoritățile bisericești, ed. VII. 1910	—40	24. Abecedar p. clasa primă a școlii primare după metoda sunetelor vii a lui Gabel, ed. V., cu rezoluția minist. Nr. 15591/1911 și a Ven. Cons. oradan sub Nr. 2067/1906	—40	31. Curs practic de Economie rațională p. școalele primare apr. cu rezoluția min. Nr. 30049/1908, Ven. Cons. aradan Nr. 5243/1906, oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 1187/1907	—56
5. — Nicolae Crișmariu, Istorie biblice p. elevii școalelor elementare, aprob. de Ven. Consistor. Ed. II. cu 20 il. în text 1910	—45	25. Instrucțiunea metodei sunetelor vii a lui I. Gabel ed. II.	—80	38. Invățământ practic din istoria naturală p. școalele pop. ed. III., apr. de min. sub Nr. 2384/1904 ven. cons. oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 955/1906	—60
6. Istorie bisericești p. clasa V. VI. elementară, aprobat de Ven. Consistor din Arad	—40	26. Carte de cetire pentru clasa a II-a a școlii primare, ediția IV. cu rezoluția min. Nr. 15591/1911 și a Ven. Consistor oradan Nr. 2067/1906	—36	39. Carte de învățătură pentru școalele de repetiție economică, ultimii ani ai școlii populare cu rezol. ministerială Nr. 4140/1903, a Ven. Cons. aradan Nr. 1938/1904, a celui oradan Nr. 887/903	1-50
7. — Catechism p. elevii școalelor elem. apr. de Ven. Consistor	—40	27. Carte de cetire p. clasele 3 și 4 ale școlii primare, ed. V. cu rezoluția min. Nr. 51994/1908 și a Ven. Consistor oradan Nr. 3067/1906	—50	40. Istoria naturală cu referință la Higienea pentru școalele primare de I. Tuduceșcu ediția IX.	—40
8. — D. Voniga, Istorie biblice, Carte de religie p. școalele populare. Ed. II. cu 40 ilustrațiuni	—50	28. Carte de cetire p. clasele 5 și 6 ale școlii pop. ed. III. cu rezoluția min. Nr. 51049/1908 și a Ven. Consistor aradan Nr. 3990/1911 și oradan Nr. 2067/1906	—60	41. Rugăciunile școlilor și Cântări bisericești pentru școalele populare române alese și întocmite de Nicolae Ștef, ed. a V-a	—50
9. Petru Popa, Istorie biblice din testamentul vechiu și nou. Carte de religie pentru clasa III și IV. cu 20 il.	—45	29. Curs practic p. învățarea limbii maghiare p. clasele 1, 2 și 3 a școlii primare cu limba de propunere rom. ed. IV., apr. cu rezoluția minist. Nr. 43830/1910 și a Ven. Consistor aradan Nr. 2241/1911, oradan Nr. 2079/1910 și cel caransebeșan Nr. 5345/1910, partea I.	—60	41. Liturgica bisericii gr.-or. române, prețul	—70
10. Abecedar, prima carte de cetire p. elevii clasei I. de Iosif Moldovan și conșoții. Ediția VIII. 1910, apr. de minister și Ven. Consistor din Arad și Caransebeș	—40	30. Curs practic p. învățarea limbii magh. p. clasele 4, 5 și 6 a școlii primare cu limba de prop. română, ed. IV., apr. cu rezoluția min. Nr. 43830/1910 și a Ven. Cons. aradan Nr. 2841/1911, oradan Nr. 2079/1910 și cel caransebeșan Nr. 5541/1910, part. II.	—50	Caete (libele, scrisori) pentru caligrafia rom., maghiară sau pentru dictando și comput a 8 foi 160 bucăți	1-40
11. A doua carte de cetire p. elevii școlii pop. de Iosif Moldovan și soții, ed. VI. 1910 apr. de minister	—40	31. Curs practic de limba română p. clasele 3, 4, 5 și 6 ale școlii primare ed. VII. apr. cu rezoluția minist. Nr. 51049/1908, Ven. Consistor aradan Nr. 2475/1911, oradan Nr. 2067/196 și cel caransebeșan Nr. 7287/1909	—60	Caete pentru desemn cu puncte depărtate de 1 cm. sau curat albe 100 bucăți	5—
12. A treia carte de cetire p. elevii școlii pop. de Iosif Moldovan și soții, ed. III. 1910, apr. de minister sub Nr. 25960/1910	—60	32. Curs practic de Istoria Ungariei p. cursul primar, ed. VI., îndreptată apr. cu rezoluția min. Nr. 96050/1910 în mod definitiv pentru școalele cu limba de propunere română, de ven. consistor oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 3660/1907	—40	Caete pentru desemn punctate și cu modele Nr. 1, 2, 3, 4 și 5, bucata a	—08
13. A patra carte de cetire p. elevii școlii pop. de Iosif Moldovan și conșoții ed. II., apr. de minister sub Nr. 103233/1910	—60	33. Elemente de Geografie și Constituțiune p. clasele 3, 4, 5 și 6 ale școalelor primare cu nămărcase ilustrațiuni. Ediția VI., apr. cu rezoluția ministerială Nr. 103652/1908 și a ven. cons. oradan Nr. 2067/1906 și cel caransebeșan Nr. 7289/1909	—60	Ceruze (creoane) de calitate extrafină duzina (12 bucăți) a 14, 18, 24, 36, 40, 60 și 90 fileri.	
14. Carte de cetire pentru clasele V și VI ale școlii populare de Iosif Moldovan și conșoții, ed. II. apr. de minister sub Nr. 103233/1910	1—			Condeie (penițe) de aluminiu în cutii a 1 gross (144 bucăți) a —90, 1-40, 1-60, 2 și 2-40.	
15. Limba maghiară. Manual p. elevii claselor I, II și III a școalelor pop. rom. de Iosif Moldovan și Iuliu Grosforean. Ed. III-a apr. de min. sub Nr. 95525/1910	—50			Cerneală neagră sau antracen, fabrica cea mai bună, litru în borcan de pământ 1-80.	
16. Limba maghiară, a doua carte de cetire p. școalele pop. române de Iuliu Grosforean și Iosif Moldovan, apr. de min. sub Nr. 105846/1908	—50			Praf pentru cerneală în cutii a 24 și 50 fil.	
17. Gramatica română p. școalele pop. de Iuliu Grosforean, ed. II. apr. de Ven. Consistor Aradan sub Nr. 1202/1911	—40			Tăblițe de piatră în rame de lemn I-a calitate, duzina (12 bucăți) Nr. 2 cor. 2-30, Nr. 3 cor. 3-4 Nr. 4 cor. 3-60.	
18. Curs practic de istoria literaturii rom. de Iosif Stanca	—40			Ceruze de piatră (stile) învălitate în hârtie și ascuțite, în cutii a 100 bucăți 66 fil.	
19. Exerciții intuitive elaborate pe baza noului plan de învățământ de Ioan Vancu apr. de Ven. Consistor din Arad	—50			Gumi de șters, duzina (12 buc.) a 20, 30 și 60 fil.	
20. Geografia Ungariei p. școalele pop. de Iosif Stanca, aprob. de Ven. Consistor Aradan	—30			Tocuri (ceada, cetoare) pentru condeie, duzina (12 buc.) a 12, 18, 40 fil. și 1 cor.	
21. Gramatică și Cetirea maghiară p. școalele elementare cu limba de propunere română de Szabó-Dirle. Partea I-a apr. de minister sub Nr. 99941/1909	—50			Bureți pentru tabla școlii a —60, —80, 1—, 1-20 bucata.	
				Bureți pentru copii 100 bucăți cor. 1-60.; mai fine a 10, 12, 20 fileri bucata.	
				Cretă albă pentru tablă, fină în cutii, 1 kilogram 50 fileri.	
				Cretă albă preparată în cutii, duzina 40 fileri.	

Să afli de vânzare la **Librăria diecezană din Arad, strada Deák-Ferencz Nr. 33—34.**

MONUMENTELE CELE MAI IEFTINE

din diferite materii în execu-
ția cea mai ieftină până la
cea mai pompoasă se pot
căpăta la magazinul de
∴ monumente ∴

al lui

IOSIF MENRATH

SCULPTOR

ARAD, STR. IÓSZEF-FÖHERCEG
(vis-à-vis de biserica evanghelică).

Garanță pentru ori-ce lucru.

La administrația ziarului
„Românul”
se primesc anunțuri cu pre-
țurile cele mai moderate

Nr. telefonului 604.

Nr. telefonului 604.

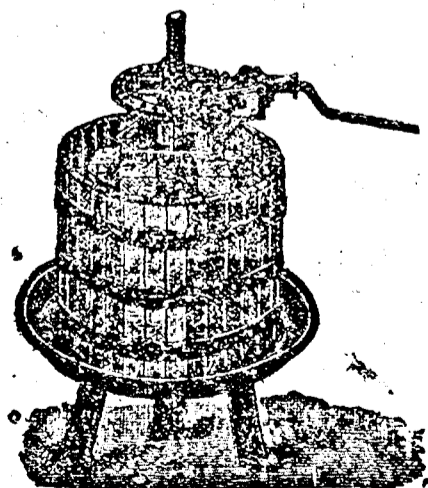
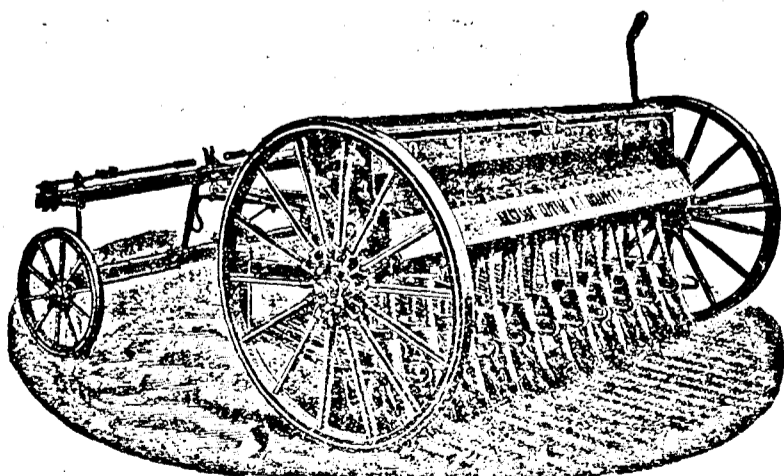
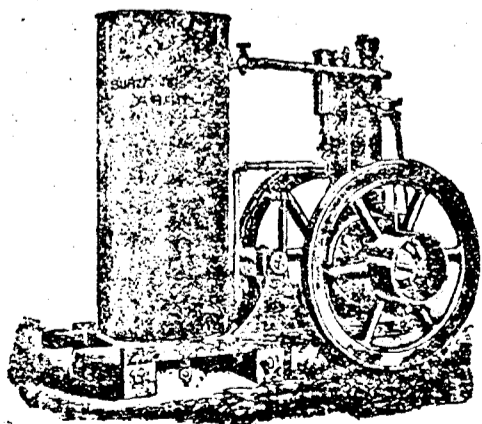
FRĂȚII BURZA

Cea mai mare firmă ro-
mânească din Ungaria.

== **Arad, Boros Béni-tér Nr. 1.** ==

(Casa proprie).

Recomandă magazinul lor bogat asortat de **ferării, arme** și tot felul de **mașini agricole, motoare cu benzin și oleiu brut** cu prețurile cele mai moderate și pe lângă plătire în rate.

Cu garnituri pentru trierat și cu prospecte pentru mori servim bucuros, even-
tual pentru primirea lucrurilor acestora și facerea contractului mergem la fața
locului pe spesele noastre. Mare asortiment de osii Steier și originale Winter.